

MAGYAR POSTA

MEGJELENIK ÉVENKINT TISZSERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
ELŐFIZETÉSI ÁR ÉVI 8 PENGŐ I. KER. KRISZTINA-KÖRUT 12. SZÁM
MŰSZAKI MELLÉKLETTEL 12 PENGŐ BUDAI POSTAPALOTA IV. EM. 424

TELEFON: 150-597. — MŰSZAKI ÜGYKÉNY 146-500.

SZERKESZTII ÉS KIADJA A M. KIR. POSTAVEZÉRIGAZGATÓSÁG MEGBIZÁSÁBÓL
A M. KIR. POSTA JOGÁSZ- ÉS MÉRNÖK TISZTVISELŐI ORSZAGOS EGYESULETÉNEK
SZERKESZTŐ-BIZOTTSÁGA.

FŐSZERKESZTŐ: Dr. FORSTER KÁROLY M. KIR. POSTAFŐIGAZGATÓ

FELELŐS SZERKESZTŐ:
Dr. NAGY SÁNDOR
M. KIR. POSTAIGAZGATÓ.

TÁRSSZERKESZTŐ:
RÁKOSI GYÖRGY
M. KIR. POSTAFOMÉRNÖK

Statisztikai felvételek és feldolgozások.

A m. kir. posta Jogász és Mérnök Tisztviselői Egyesület jogász szakosztályának ülésén tartott előadás alapján írta: Dr. RUTTNER BÉLA
okl. közgazda, m. kir. postatitkár.

Opérations statistiques et élaboration des résultats.

Par M. Béla Ruttner, Docteur en économie politique, Secrétaire de poste.

La poste hongroise, tout comme les autres grandes institutions, déploie une vive activité dans le domaine de la statistique. Étant donné que — plus ou moins — presque chaque employé de poste participe aux opérations statistiques ou fait usage de données statistiques, l'auteur s'est donné pour but de faire connaître les éléments les plus importants de la statistique, chose qui permettra à chaque employé d'en tirer parti. En dehors des notions générales, il explique les opérations de statistique et l'élaboration des résultats de celles-ci.

A statisztika szót ma igen sokan és általánosan használják. A legtöbbször azonban statisztikának minősítenek mindent, ami számokat tartalmaz, úgy, hogy a közfelfogásban a statisztika valódi fogalmát illetőleg meglehetősen bizonytalanság uralkodik.

Mi is hát tulajdonképpen a statisztika? Erre azt felelhetjük, hogy az a tudomány, amely a valóság megismerésére tömegjelenségek számszerű vizsgálata útján törekszik. Ebből a célból a statisztika megfigyeléseket tervszerűen gyűjt és dolgoz fel, a jelenségeket jellemzi, megállapítja az összefüggéseket s a törvényszerűségeket, ezekből következtetéseket von le, hogy ily módon esetleg még a jövő fejlődést is megítélhesse.

A statisztikának nincs önálló kutató területe és ebben különbözik a többi tudománytól. Elnevezését a legtöbb esetben az a tárgykör adja meg, amelyre vizsgálatait kiterjeszti. Így ismerünk többek között népességi, gazdasági, kulturális stb. statisztikát. Ebben az esetben beszélünk statisztikáról anyagi értelemben, megkülönböztetésül az elméleti

statisztikától, a statisztikai módszertantól. A módszertan a statisztikának kizárólagos sajátja s minthogy ez a tömegjelenségek törvényszerűségeinek kutatására alkalmas, túlnyomórészt mennyiségtani módszereket foglalja magában, minden tárgykörre alkalmazni lehet. A statisztikai módszereket tényleg ma már majdnem minden területen alkalmazzák. Szinte azt mondhatjuk, hogy egyes tárgykörökben, egyes munkaterületeken teljesen nélkülözhetetlen. Így nélkülözhetetlen — hogy egészen különböző területeket említsek — a biológiában, az állami életben, de ugyanúgy a magángazdaságban is. A kellő felkészültséggel feldolgozott statisztikai anyag a helyes üzemvezetésnek egyik legfontosabb alkotó eleme. De még mindig sok ellenszenvet és közönyt lehet tapasztalni a statisztika iránt. Ennek több oka is van. Sokan bizalmatlanok, nem látják a statisztika tulajdonképpeni célját és ezért azt feleslegesnek, céltalannak minősítik.

A mindennapi életben gyakran előfordul, hogy tévesen vagy céltalosan használják fel a statisztikai adatokat. Ilyen esetek nyomán terjedt el az a sajnálatos tévhit, hogy statisztikával mindent be lehet bizonyítani. Be lehet tehát bizonyítani valamilyen tényállást vagy összefüggést ugyanúgy, amint be lehet bizonyítani ennek épp az ellenkezőjét is. Hibázni, visszaélni végeredményben minden eszközzel és így a statisztikával is lehet. Ezért azonban nem lehet az eszközt felelőssé tenni. Minden foglalkozásnál az első teendő, hogy megismerjük az eszközök és módszerek rendeltetésével, céljával, előnyeivel, hátrányaival és hibalehetőségeivel. Aki tehát statisztikával foglalkozik, annak elsősorban a statisztikai módszertannal, vagy legalább is a módszertan alapelemeivel kell tisztában lennie.

A posta fogalmazási és műszaki tisztviselői kara az intézet igazgatására és ellenőrzésére hivatott. Vezetni, igazgatni és ellenőrizni pedig statisztikai adatok nélkül nem lehet. Feltétlenül kívánatosnak látszik tehát, hogy azok, akik statisztikai adatokkal dolgoznak, a statisztikai módszertannak az alapelemeit ismerjék. Tovább megyek. A posta statisztikai szolgálata szükségszerűen a központosítás felé halad. De még a teljesen központosított statisztikai szolgálat mellett is szükséges lesz, hogy helyi jelentőségű, egyes igazgatósági kerületeket és postahivatalokat érintő statisztikai munkákat az igazgatóságok és a nagyobb postahivatalok is végezzenek. Még tovább megyek. A postahivatalok által végrehajtott statisztikai adatgyűjtések első felülvizsgálása a postahivatalok és a helyi viszonyokkal ismerős igazgatóságok feladata. Ezt a munkát szintén csak bizonyos statisztikai ismeretek mellett lehet helyesen elvégezni és ezért előbb-utóbb feltétlenül el fog következni az az idő, amidőn minden igazgatóságnál és minden nagyobb postahivatalnál statisztikailag képzett tisztviselőre lesz szükség.

Amint láttuk, a posta igazgatási személyzetének bizonyos módszertani alapismeretekre feltétlenül szüksége van, mert e nélkül statisztikai adatokat még helyesen használni sem lehet. E három előadásban tehát arra törekszem, hogy a statisztikai módszertannak legalább is az alapelemeit röviden megismertessem.

adatszolgáltatók számához és pedig minél több az adatszolgáltató, annál kevesebb legyen a kérdés. Végül: hosszabb kitöltési határidőnél több, rövid határidőnél csak kevesebb kérdést lehet feltenni.

Az adatgyűjtési rendszereket illetőleg különbséget szokás tenni aszerint, hogy a számlálás az egész tömegre vagy annak egy részére terjed-e ki. Az előbbi esetben teljes számlálásról, az utóbbi esetben pedig részleges számlálásról beszélünk. Egy másik megkülönböztetés szerint, ha a számlálás kizárólag a számszerűség megállapítását szolgálja, primár felvételtől, ha pedig a számlálás először valamilyen más célt szolgál, (mint pl. az adóbevallási ívek) és csak ezután használják fel statisztikai célra, secundár felvételtől beszélünk.

Régebben az adatok gyűjtése igen nagy nehézségeket okozott. A múlt század 80-as évei körül azonban az adatgyűjtő rendszerek már annyira fejlődtek, hogy az adatgyűjtések nem okoztak nagyobb gondot. Annál több fejtörést okoztak viszont a módszertani kérdések, vagyis, hogy milyen mennyiségtani képletekkel lehet különböző jelenségek összefüggését számszerűen kifejezni. Ujabbán ismét az adatgyűjtés mikéntje képezi a nehezebb feladatot, mert a jelenségek nagy tömegét kell rendszerint megfigyelni.

Feldolgozási munkálatok.

A beérkezett kérdőívekkel kapcsolatos első teendő a felülvizsgálás, amelynek célja a hibák lehető kiküszöbölése.

Az első felülvizsgálat mindig a helyi viszonyokkal ismerős szervek által történjék, minthogy a válaszok helyességét ezek a szervek tudják a legkönnyebben elbírálni. A felülvizsgálatnak ki kell terjednie:

1. a teljességre, vagyis, hogy a kérdőívek az összes adatszolgáltatásra kötelezettektől beérkeztek-e;
2. a gyűjtőívek kitöltésének teljességére, vagyis, hogy az adatszolgáltatók az összes kérdésekre válaszoltak-e;
3. a gyűjtőív kitöltésének egységességére, vagyis, hogy az adatszolgáltatók az egyes kérdésekre egyező felfogásban válaszoltak-e; (ha ilyen hibák az adatszolgáltatók nagyobb számánál fordulnak elő, az alaphiba rendszerint a gyűjtőív szerkesztésében van). Végül
4. az adott válaszok pontosságára.

Legnehezebb az adott válaszok pontosságának ellenőrzése. Ezt elő lehet segíteni úgynevezett ellenőrző (kontroll) rovatok bekapcsolásával, amelyeknek lényege, hogy a kérdéseket összefoglalva megismételjük. (Pl. a távbeszélő állomások számát kérdezzük külön vonalú és társas állomások szerint, de összesen is, azonkívül azonban még más csoportosításokban is.) Fontos annak vizsgálata, hogy az adatok egyáltalában lehetségesek-e vagy sem, hogy a mennyiségi és az értékre vonatkozó adatok között összefüggés van-e, de össze kell hasonlítani az adatokat az előző hónap és az előző év megfelelő hónapjának adataival is. Egyébként a válaszok pontosságát csak a tárgyra vonatkozó szakismeretek útján lehet ellenőrizni. Természetes, hogy minden hibát, még azt is, amely csak hibának látszik, tisztázni kell.

A hibákat két nagy csoportra oszthatjuk és pedig véletlen és rendszerbeli hibákra. Különösen az utóbbiakat kell felkutatni, minthogy

ezek az eredményeket egy meghatározott irányban befolyásolhatják.

Az összes hibákat kiküszöbölni talán még a legnagyobb gondosság mellett sem lehet, ezért az adatgyűjtő rendszerek folytonos csiszolására kell törekedni, hogy a hibalehetőségek és a hibahatárok a lehető legszűkebb körre szoruljanak. Hogy a statisztikai hibák az eredményeket mennyire befolyásolják, azt a lelkiismeretes statisztikusnak vizsgálnia és mérlegelnie, valamint az adatok nyilvánosságra hozatala alkalmával közölnie is kell.

A szükséges felülvizsgálati munkálatokat követi a tulajdonképpeni feldolgozás, amelynek első munkafolyamata az adatok csoportosításából áll. A csoportosítás jelentősége abban van, hogy az egyéni adatok áttekinthetetlen tömege eltűnik és helyet ad az új egységek, a csoportnak.

A csoportok mikénti képzése a kérdőívek megszerkesztésekor nagy vonásokban már adva van. A cél az, hogy az adatgyűjtés alkalmával megállapított és az egyes jelenségekre jellemző tulajdonságok külön-külön csoportba kerüljenek. Amely adatot, vagy adatokat megfelelően csoportosítani, illetőleg megfelelő csoportba besorozni nem lehet, mint feleslegest, kérdezni sem kellett volna.

A csoportosított adatokat először ú. n. őstáblákba foglaljuk. Megjegyzem, hogy az őstáblák az eredmények közzétételére szolgáló táblázatokkal nem azonosak. Az őstábla célja a feldolgozás megkönnyítése, ezért fontos, hogy mindazokat a rovatokat tartalmazza, amelyeket az eredeti gyűjtőív is tartalmazott. További követelmény még az áttekinthetőség is.

Az őstáblák egyes rovataiba tartozó eseteket abból a célból, hogy az esetek száma az egyes rovatokba bejegyezhető legyen, természetesen ki kell számlálni.

A kiszámlálás technikája részben az anyag természetéhez, főleg azonban az anyag terjedelméhez igazodik. A legkezdetlegesebb eljárást a vonalazás képviseli, amely abból áll, hogy mindegyik esetnél a megfelelő rovatba függőleges vonást húzunk és az esetek kiszámlálása után az egyes rovatokba bejegyzett vonásokat rovatonként külön-külön összeszámoljuk. Az összeszámlálás megkönnyítése végett négy függőleges vonást az ötödik vonással vízszintesen áthúzunk. Ily módon az esetek számát nem egyenként, hanem mindjárt ötösével lehet összeadni. Hátránya ennek a rendszernek, hogy az esetleges hibák felkutatása igen nehéz.

Egy másik kiszámlálási mód az ú. n. blokkrendszer, amelynek egyszerűsége mellett egy további előnye még az is, hogy könnyebben lehet ellenőrizni. E rendszer lényege, hogy az őstábla mindegyik rovatához egy külön blokkot veszünk használatba, amelyeknek letéphető lapjai folytatólagos sorszámokkal vannak ellátva. Minden egységnél a megfelelő blokkból egyszerűen csak egy lapot kell letépni és a számolás befejezésekor a blokk le nem tépett legfelső lapjának sorszámát kell leolvasni.

Mint kiszámlálási mód használatos — hogy postás műszóval éljek — a kópkázó rendszer is, amelynéi a kérdőíveket, vagy az ezek alapján kiállított és könnyebben kezelhető kis számláló lapokat csoportonként szétosztják és azután az egyes csoportokba tartozó számláló la-

A nagy számok törvénye.

A statisztikai módszertan alapja a nagy számok jelenségének törvénye. E törvény szerint olyan tömegjelenségek, amelyek akár általános, akár egyéni, akár véletlen körülményektől függnék, megközelítőleg hasonló eredményeket mutatnak egészen addig, amíg a jelenségek általános feltételei ugyanazok maradnak és az észlelés megfelelő számú jelenségre terjed ki.

A nagy számok jelenségeinek törvénye az alapja a valószínűség-számításnak és az ezen alapuló mennyiségtani statisztikának. E törvény különösen azért jelentős, mert igen sok esetben nem lehet egyes tényeket okozatilag teljesen megmagyarázni. Ilyenkor azután igen nagy eredmény, ha a kérdéses jelenségek bekövetkezését legalább nagy mértékben valószínűsíteni lehet. A valószínűség-számítás sokszor nehézségekbe ütközik, mert az alapot, vagyis az általános feltételek állandóságát, nem lehet magától értetődőnek tekinteni. Egy másik nehézség, amely főleg a gazdasági statisztikában fordul elő gyakrabban az, hogy az egyes esetekre nem lehet annyi adatot gyűjteni, amennyi a valószínűség-számítási következtetésekhez elegendő lenne. Ilyenkor azután számtalan megfigyelés összefoglalására kell törekedni, hogy ilymódon az egyes esetek egyéni vonásai elhalványodjanak és helyettük a közös jellemző tulajdonságok domborodjanak ki. Amíg az általános feltételek egyenlők és kellő számú jelenség került megvizsgálásra, az eredmények is majdnem változatlanok. Ezt nevezik a statisztikai sorok állandóságának.

Eltérő eredmények mindig az általános feltételek változására mutatnak.

(Természetesen az egyes adatsorok állandósága között is különbség van. Egészen más pl. a természettudományi, a népességtudományi és a gazdasági sorok állandósága. A természettudományi törvények időtől és tértől függetlenek. Ha egy szabályszerűséget, vagy törvényszerűséget statisztikailag egyszer már megállapítottak, ezt a törvényszerűséget hasonló feltételek esetén a többi esetre is alkalmazni lehet. A demográfiai eredmények már nem ilyen állandók, mert az életfeltételek nemcsak népről-népre, hanem időszakonként, sőt vidékenként és foglalkozásonként is változnak. Hasonlóan változnak a gazdasági állandók is.)

A statisztikai munkálatokat általában 3 nagy csoportra taglalhatjuk. Az első csoport a statisztikai felvételt, az adatgyűjtést képviseli, a második csoportba a feldolgozási munkálatok tartoznak, míg a harmadik csoport az értékelési eljárásokból áll. A feldolgozási munkálatokat ismét két alcsoportra taglalhatjuk és pedig az adatok csoportosítására, majd az adatok tömörítésére. Ez alkalommal csak a statisztikai felvételeket és a feldolgozási munkálatokat fogom röviden ismertetni.

Statisztikai felvételek.

A tömegjelenségek észlelése számlálás, vagy mérés útján történik. Ezt a műveletet nevezik statisztikai felvételnek vagy statisztikai adatgyűjtésnek. Egy adatgyűjtés tervszerű megszervezése nem olyan egy-

szerű, amint azt általában hiszik. Nem elég, hogy a statisztikus ötlet-szerűen elgondolja, hogy ezt, vagy azt kellene megállapítani. Az első alapfeltétel: teljes világosság az iránt, hogy mit akarunk tulajdonképpen megállapítani. Egyébként a következő fontosabb követelményeket kell szem előtt tartani:

1. Pontosán kell meghatározni, hogy kik szolgáltatassák az adatokat.
2. Pontosán meg kell határozni a kérdezendő tulajdonságokat.
3. Egyszerűsége kell törekedni, hogy a feltett kérdéseket a leg-egyszerűbb adatszolgáltató is megértse, és a választ megadhassa.
4. Az egyes kérdések világosak és félre nem érthetők legyenek, hogy az adatszolgáltató teljesen határozott választ adhasson.
5. A kérdések olyanok legyenek, hogy az adatszolgáltató őszintén és tartózkodás nélkül válaszolhasson.

Az olyan adatgyűjtések, amelyek e feltételek valamelyikének nem felelnek meg, könnyen értéktelenné válnak, mert előfordulhat, hogy félreértések folytán a különböző adatszolgáltatók által kitöltött kérdőívek azonos rovataiban egynemű adatok helyett különböző nemű adatok szerepelnek. A nagyobb statisztikai felvételeket ezért hosszú hónapokig tartó tárgyalások és előmunkálatok szokták megelőzni.

Az adatszolgáltatók pontos meghatározása látszólag igen egyszerű. Figyelembe kell azonban venni, hogy a különböző jelenségek közötti határok sokszor egészen elmosódtak, úgy, hogy minden egyes kérdésnél a kitöltés alkalmával kételyek merülhetnek fel. Pl. a gyár fogalma a mindennapi életben mindenki előtt teljesen világos. Amint azonban a gyáriparról statisztikai felvételt akarunk készíteni, a gyár fogalmát teljesen pontosan meg kell határozni. A magyar statisztika például gyár alatt csak azt az ipari üzemet érti, amely vagy meghatározott munkáslétszámmal, vagy meghatározott gépi berendezéssel rendelkezik. Ezek a feltételek azonban ipari főcsoportonként változnak; van úgy, hogy csak a munkás létszám, vagy csak a gépi berendezés az irányadó, vannak azonban olyan csoportok is, amelyeknél a gyári jelleget a munkás létszám és a gépi berendezés kombinációja adja meg. A legnehezebb statisztikai felvétel a népszámlálás. Ennél egész sora van az olyan kérdéseknek, amelyeket előzetesen teljesen tisztázni kell.

A kérdezett tulajdonságok meghatározására irányelveket felállítani nem lehet. Ezt a kérdést — az adatgyűjtés célját szem előtt tartva — minden tárgynál külön-külön kell elbírálni.

Fontos a kérdéseknél bizonyos keretek betartása. A legtöbben abba a hibába esnek, hogy több adatot kérdeznek, mint amennyit feldolgozni vagy feldolgoztatni képesek. Ez természetesen idő és pénz-pazarlás, ezért az adatgyűjtés és a feldolgozás költségeit — legülább is hozzávetőlegesen — előzetesen mindig ki kell számítani.

A statisztikai felvétel, illetőleg adatgyűjtés, kérdőívek útján történik. Aszerint, amint az egyes kérdőíveket egy vagy több adatszolgáltató tölti ki, beszélünk egyéni vagy kollektív gyűjtőívekről. A kisebb, csak egyes kérdéseket felölölő gyűjtőíveket számláló lapoknak is nevezik. A kérdőívek megszerkesztésénél általában a következőket helyes szem előtt tartani: Egyszeri felvétel célját szolgáló kérdőív lehet terjedelmesebb; ezzel szemben a rendszeresen ismétlődő statisztikai felvétel legyen lehetőleg rövid. A kérdések száma igazodjék az

pokat megolvassák. Ezt a rendszert előnyösen csak akkor lehet alkalmazni, ha a feldolgozandó anyag nem nagy.

Nagyobb statisztikai feldolgozásokat eredményesen és gyorsan csak számoló- és osztályozó gépekkel lehet megoldani. Különösen a lyukasztókartyarendszerű villamos osztályozó gépek (Hollerith-rendszer, Siemens-Powers rendszer) munkája lenyűgöző. Képzeljük csak el, hogy egy ilyen nagy osztályozó gép óránkénti teljesítménye 24.000 kártya körül mozog. A legutolsó németországi népszámlálást ilyen Hollerith-féle osztályozó gépekkel dolgozták fel és azt a munkát, amely régebben 4—5 évig, sőt még hosszabb ideig is húzódott, kb. egy fél esztendő alatt elvégezték.

Megjegyzem, hogy már az adatgyűjtés megszervezésénél figyelemmel kell lenni arra, hogy az adatok feldolgozása milyen rendszer szerint fog történni. Különösen fontos ez a villamos osztályozó gépekkel történő statisztikai feldolgozásoknál, amelyeknél a kérdőívet már úgy kell megszerkeszteni, hogy az adatokat lyukasztókartyára át lehessen vinni. Annak jellemzésére, hogy a lyukasztókartya rendszerű feldolgozásnak milyen jelentősége van és a feldolgozásoknál mi mindenre kell figyelemmel lenni, megemlítem, hogy ennek a kérdésnek ma már külön irodalma van.

Az adatok csoportosításának munkafolyamatát az egyes csoportok tömörítése követi, amidőn az őstábla egyes csoportjainak adatait főcsoportokká foglalják össze. Hogy az adatokat hogyan kell tömöríteni és milyen főcsoportokat kell képezni, azt mindig a statisztikai anyag szabja meg.

A feldolgozási munkálatokat az anyag számszerű és kritikai felülvizsgálata, majd táblázatokba foglalása fejezi be.

A számszerű felülvizsgálás az őstáblák egyes rovataiba bejegyzett adatoknak többé-kevésbé kémpróbaszerű ellenőrzésére, valamint az alcsoportoknak a főcsoportokkal, továbbá az ellenőrző rovatokkal való számszerű egyeztetésére terjed ki. Ez a munka, minthogy sok számtani művelettel jár, természetesen számológépekkel történik. Bár az ellenőrzési rendszer helyes megszervezésével az íráshibák és a számolási hibák túlnyomó többségét kiküszöbölhetjük, az anyagot kritikai szemmel a lehetőség és a valószínűség szempontjából is át kell vizsgálni. Ennél a vizsgálatnál nemcsak statisztikai, hanem a tárgyra vonatkozó szakismeretekre is szükség van. Logikailag helytelennek látszó eredményeket nem szabad tényállásként elfogadni, hanem az anyagot boncolni kell és bizony nem egy esetben egészen a kérdőívekig vissza kell menni. Származhatnak hibák még a munkamegosztásból is. Tudnunk kell ugyanis, hogy az állandó jellegű és nagyobb terjedelmű munkáknál mások végzik az észlelést, az adatgyűjtést, mások az adatok csoportosítását, mások az adatok tömörítését és ismét mások a logikai munkát és az eredmények feltárását. E munkamegosztásnak vannak előnyei, de vannak hátrányai is. Előnyként lehet elkönyvelni, hogy a munkamenet ily módon feltétlenül gyorsabb, hátrányként azonban, hogy a különböző munkafolyamatokban dolgozók egymás munkájáról nem tudnak és így hibák is könnyebben fordulhatnak elő.

Táblázat minta.

Cím

(Esetleg alcím.)

				} Fej
				} Sorok

Előrovat
Rovatok

Megemlékezem végül még a statisztikai eredményeket szemléltető táblázatok készítéséről, bár ez a munka a feldolgozási munkálatokon már kívül esik.

A statisztikai számtömegnek egyes és áttekinthető táblázatokban történő szemléltetése a legfontosabb statisztikai feladatok közé tartozik. Sok esetben a táblázatok helyes szerkesztésétől függ az egész adatgyűjtés sorsa, legalább is annyiban, hogy figyelmet tud-e kelteni vagy sem. Gondoljunk csak arra, hogy számoszlopok olvasása még ügyesen megszerkesztett táblázatoknál is feltétlenül gyakorlatot igényel, hogyan olvassák és értsék meg az emberek e számoszlopokat akkor, ha ezek rendszertelenül megszerkesztett, áttekinthetetlen és túlszűfolt táblázatban szerepelnek. A táblázatokra tehát mindig igen nagy gondot kell fordítani, mert a lényeg mindig ezekben van és a szövegnek csak másodsorban van jelentősége.

A helyesen megszerkesztett táblázatokkal szemben támasztott követelmények egyrészt alakiai, másrészt tartalmiak. E követelményeket a következőkben foglalhatjuk össze:

A táblázat címe világos legyen és pontosan utaljon azokra az adatokra, melyeket a táblázat tartalmaz. E cél érdekében még alcímek használata is ajánlatos.

Nálunk Magyarországon általában a bekeretezett táblázatokat használják. A bekeretezés azonban nem feltétlenül szükséges.

Az előrovatot a többi rovattól elválasztó függőleges vonal, valamint a tábla fejét az egyes soroktól elválasztó vízszintes vonal fontos. Ezek osztják tulajdonképpen a táblázatot és ezért e vonalakat (de csak ezeket) vastagabban kell kihúzni.

A táblafej rovatai lefelé osztódjanak, vagyis a kisebb rovatok a szélesebb rovatokból váljanak ki és ne a szélesebb rovatok a kisebb rovatokból.

Nálunk arra is ügyelnek, hogy a táblafej szövege kerek mondat legyen. Ezt a követelményt azonban a helyes rovatserkesztéssel sokszor nem lehet összeegyeztetni. Véleményem szerint a szöveg kerekdedségénél fontosabb, hogy a rovatok megnevezése világos és pontos legyen.

A táblázatban feltüntetett évek főösszegei egymás alatt legyenek, hogy az összehasonlítás ezzel is könnyebbé váljék.

A táblázatok ne legyenek túlszűfoltak, hanem át lehessen tekinteni azokat.

Ha az adatok nem eredeti feldolgozás eredményei, meg kell nevezni a forrást, vagyis azt, hogy az adatok honnan származnak, mert ez a körülmény az adatok későbbi felhasználása alkalmával fontos lehet.

A táblázat könnyebb olvasása érdekében még a betű- és szám-típusok helyes megválasztása is fontos.

1. osztású tábla.

A távbeszélő állomások

Év	Távbeszélő állomások száma
1935.	95.720
1936.	102.454

2. osztású tábla.

A távbeszélő állomások megoszlása különvonalú és társas állomások szerint.

Év	Távbeszélő állomások összes száma	A távbeszélő állomások között volt	
		különvonalú állomás	társas állomás
1935.	95.720	82.938	12.782
1936.	102.454	82.997	19.457

3. osztású tábla.

A távbeszélő állomások megoszlása hálózatok és ezeken belül különvonalú és társas állomások szerint.

Év. H á l ó z a t	Távbeszélő állomások száma összesen	A távbeszélő állomások között volt	
		külön vonalú állomás	társas állomás
Budapesti egységes hálózat :			
1935.	61.650	51.129	10.521
1936.	63.537	47.653	15.884
Vidéki hálózatok :			
1935.	34.070	31.809	2.261
1936.	38.917	35.344	3.573
Magyarországon összesen :			
1935.	95.720	82.938	12.782
1936.	102.454	82.997	19.457

A táblázatokat meg szoktuk különböztetni a szerint, hogy azok hány jellemző tulajdonság szerint osztódnak. Így pl. egy osztású, vagy elsőrendű tábláról beszélünk akkor, amidőn a felosztás csak egy jellemző tulajdonság szerint, két osztású táblázatról, amidőn kettő, három osztásúról pedig, amidőn a táblázat felosztása három jellemző tulajdonság szerint történik. Az elmondottakat az előbbi példák kelően megvilágítják. Minél több osztású a tábla, annál nagyobb gyakorlatot igényel leolvasása és ezért négyenél több osztású táblát általában nem használnak.

A táblázatok leolvasásához tudni kell, hogy valamelyik rovatban szám helyett szereplő vízszintes vonás (—) azt jelenti, hogy a rovat üres, vagyis, hogy feljegyzendő eset nem fordult elő; a rovatban szám helyett alkalmazott pont (.) azt jelenti, hogy az esetek száma ismeretlen, a nulla (0) pedig, hogy a rovatba tartozó szám a táblázatban egyésként szereplő számnál kisebb. A nulla helyett nálunk jegyzetet is szokás alkalmazni.

A táblázatot statisztikai számok alkotják. A statisztikai számok három jellegzetes tulajdonsággal rendelkeznek és pedig

dimenziójuk van,
önmagukban semmit, vagy majdnemsemmit sem jelentenek; végül: és csak korlátozott pontosságúak.

A dimenzió azt jelenti, hogy a statisztikai szám egy pontosan meghatározott fogalmat képvisel és így e számnak értelme csak akkor

van, ha azt a vonatkozó fogalommal kapcsolatba hozzuk. Pl. 1861 ? postahivatal.

A számok önmagukban semmit, vagy majdnem semmit sem jelentenek. Ha azt mondjuk, hogy Magyarországon az 1936. évben 93 millió csomagot adtak fel, e tényen kívül nem tudunk semmit, még azt sem, hogy ez a forgalom nagy, vagy kicsiny volt-e. Önkéntelenül egy második számot keresünk, amelyhez az elsőt viszonyítjuk. Az első szám csak e viszonyítás révén kap értelmet.

Tisztában kell lennünk azzal is, hogy a statisztikai számoknak többé-kevésbé pontos becslés jellegük van. A pontosság mérve függ a használt mértékegységtől, a mérés időpontjának behatárolásától, valamint a mérendő jelenség definíciójának pontosságától is. A pontosság határát mindig mérlegelni kell, mert nem lehet egy számot nagyobb pontossággal közölni, mint amilyen pontosságot statisztikai értékítéletünk helyesnek talál. Azt a számot, amelyet értékítéletünk még helyesnek tart, szokás a szám felett alkalmazott ponttal megjelölni. (Pl. a közönséges levélpostai küldemények darabszáma az 1936. évben: 349,371.998 volt. Ez tehát azt jelenti, hogy a közölt szám 349,351.000—349,450.000 között bármely értéket képviselhet.) Joggal kérdezhetné valaki, hogy miért közöljük a közönséges levélpostai küldemények darabszámát egészen az utolsó számjegyig pontosan, ha mi magunk is csak a 100.000-es értéket tartjuk megbízhatónak. Erre vonatkozólag megjegyzem, hogy az adatokat eredetileg feldolgozó szervnek az eredményeket az utolsó számjegyig úgy kell közölnie, amint azokat az adatgyűjtés és feldolgozás folyamán megállapította. A számok pontosságát természetesen az ezekkel kapcsolatos mennyiség-tani műveleteknél is figyelembe kell venni. Irányelvként fogadhatjuk el, hogy két tizedesnél tovább nem célszerű számolni, mert legtöbbször nem pontosabb, hanem hamis eredményt kapunk.

A kerekítési (igazítási) szabályokat illetőleg megjegyzem, hogy 5-nél nagyobb számjegyet felfelé kell kerekíteni, az 5-nél alacsonyabb számjegyet pedig el kell hagyni. Ha a számjegy 5-ös és az utána következő számjegy ismeretlen, az igazítás mikéntjére az 5-ös előtti számjegy az irányadó. Ha az a szám páratlan, akkor felfelé kerekítünk, ha pedig páros, akkor az 5-öt éppúgy, mint az 5-nél kisebb számokat, elhagyjuk.

Ezzel a statisztikai felvételek és feldolgozások rövid ismertetését be is fejeztem. A szorosán vett statisztikai módszertan elemeit egy későbbi cikkben fogom ismertetni.

Irodalom:

- Dr. Buday László: A statisztika elmélete és története.
 Dr. Mozolovszky Sándor: Statisztikai ismertető.
 Schweng Lóránd: Statisztikai szemináriumi előadásai.
 Dr. Otto Donner: Statistik.
 Dr. Paul Lorenz: Betriebsstatistik und Mathematik.
 Dr. Aloys Timpe: Betriebswirtschaftliche Grosszahlforschung. Az „Annalen der Betriebswirtschaft“ című sorozatban 1936. 3—4. füzet.
 Dr. Lazarsfeld: Statistisches Praktikum.

A m. kir. posta üzletszabályzati rendelkezéseinek jogi természetéről és azok kihirdetésének szükségessége.

Irta: Dr. TORDY GÉZA m. kir. postasegédtitkár-ügyész.

Nature juridique des dispositions du Règlement des postes hongroises et nécessité de les publier.

Par M. le Dr. Géza Tordy, Aide-secrétaire de poste, Avocat-conseil.

Le Règlement postal renferme trois sortes de dispositions: règles concernant l'utilisation des services par le public, règles d'ordre et règles de gestion.

La littérature juridique fait une distinction entre les dispositions de caractère juridique et les dispositions de service. Les dispositions de nature juridique sont celles qui revêtent un caractère obligatoire et qui ne peuvent pas entrer en vigueur sans être publiées. Par contre, il n'est pas nécessaire de publier les dispositions de service ayant un effet dans un certain domaine du service public. Pour celles-ci, il est suffisant que les intéressés auxquels elles se rapportent, en prennent connaissance.

En conséquence, parmi les dispositions réglementaires, seules les dispositions concernant le droit civil doivent être publiées dans le Bulletin officiel, dispositions qui deviennent source de droit par le fait qu'elles sont introduites dans le Règlement; en outre, doivent également être publiées les règles d'ordre qui établissent l'ordre administratif de la poste hongroise et qui, de ce fait, sont généralement obligatoires.

Les conditions d'affaires figurant au Règlement ainsi que les dispositions de gestion sont valables sans être publiées au Bulletin Officiel. Pour celles-ci, il suffit que possibilité soit donnée d'en prendre connaissance.

A jelenleg érvényben lévő üzletszabályzatok, még pedig a Postaüzleti Szabályzat, a Távíróüzleti Szabályzat és a Távbeszélőüzleti Szabályzat a rendeletek kihirdetésére szolgáló hivatalos lapban — a Budapesti Közlönyben — ki lettek hirdetve.

Abból az alapelvből kiindulva, hogy a m. kir. postának működésében mindig a meglévő életviszonyokhoz kell alkalmazkodnia, szükségzerűen következik, hogy a m. kir. posta és a szolgálatait igénybevevő felek között keletkező életviszonyokat szabályozó üzletszabályzati rendelkezéseknek is nyomon kell követni a változó életviszonyokat. A m. kir. posta működésével kapcsolatban fellépő változó követelmények indokoltá teszik, hogy az üzletszabályzatok, illetőleg azoknak egyes rendelkezései időnként módosíttassanak vagy kiegészítessenek.

Tekintettel arra, hogy az érvényben levő üzletszabályzatok kihirdetést nyertek, nem lesz érdektelen azzal a kérdéssel foglalkozni, hogy az üzletszabályzatokat kiegészítő és módosító rendelkezéseknél is szükséges-e a Budapesti Közlönyben való kihirdetés vagy sem?

Abból a célból, hogy a feltett kérdést helyesen lehessen elbírálni, előbb az üzletszabályzatok kútfői minőségét kell megvilágítanom.

Kútfő alatt egyrészt a belső jogforrást, vagyis azt a tényezőt kell érteni, amelytől a jog származik; másrészt a külső jogforrást, vagyis azt az alakot, melyben a jogszabály testet ölt. Tekintettel arra, hogy jogrendszerünkben a jogalkotásnak több tényezője van, a különböző

jogalkotó tényezőktől származó jognak kútfői ereje is más és más. Vagyis a kútfő jogforrási erejét a jogalkotó tényező minősége határozza meg. Minthogy a kútfő külső jogforrássá azáltal válik, hogy testet ölt, a megjelenés külső alakjára s egyben a jogalkotó tényező belső jogforrási minőségére is tekintettel különbséget teszünk írott (pl. törvény, rendelet stb.) és íratlan- (szokás), elsődleges (törvény, országos szokás) és másodlagos (rendelet, particularis szokás) kútfők között.

Általában reámutatva a kútfőknek belső (tartalmi) és külső (alaki) szempontból vett különféleségeire, az üzletszabályzatok kútfői minőségét fogom ismertetni.

Az 1936 :XXXV. tc. (Postatörvény) 3. §-a szerint a m. kir. posta üzletszabályzatát a m. kir. *kereskedelem- és közlekedésügyi miniszter rendelettel* állapítja meg.

Az 1888 :XXXI. tc. (a távirida, a távbeszélő és egyéb villamosjelzőkről) 5. és 15. §-ában, továbbá a Madridban 1932. évi december hó 9. napján kelt „Távközlés Nemzetközi Egyezményé”-nek becikkelyezéséről szóló 1935 :XV. tc. 3. és 4. §§-aiban kapott törvényi felhatalmazás alapján, a táviró és távbeszélő üzletére vonatkozó jogi szabályozás a m. kir. *kereskedelem- és közlekedésügyi miniszter* feladatkörébe tartozik, aki az utóbb hivatkozott tc. 4. §-a alapján arra is felhatalmazást nyert, hogy a belföldi távközlésre vonatkozó szabályzatokat üzletszabályzatokban összefoglalja és ezeknek rendelkezéseit a szükséghez képest *rendelettel* módosíthassa és kiegészíthesse.

Az itt ismertetett jogszabályok alapján világos, hogy az üzletszabályzatok alkotása, kiegészítése és módosítása miniszteri hatáskörbe tartozó feladat s ebben a jogkörben — a törvény világos parancsából folyólag — a miniszter *rendelettel* intézkedik.

Ebből következik, a kútfői minőségre tekintettel az a megállapítás is, hogy az üzletszabályzatok belső jogforrása — a jogalkotó tényezője — a kereskedelem és közlekedésügyi miniszter, külső jogforrása — alakja — pedig a rendelet; a kútfői erő szempontjából pedig, hogy az üzletszabályzatok írott és másodlagos kútfők.

Az üzletszabályzatok kútfői minőségének és erejének megvitatása után azt kell kimutatni, hogy az üzletszabályzatok, mint miniszteri rendelet alakjában tett intézkedések mi által és mely időpontban nyernek kötelező hatályt.

A törvények kihirdetéséről szóló 1888 :LXVI. tc. 1. §-a értelmében minden törvényt, amely szentesítéssel van ellátva, a kormány által az országos törvénytárban azonnal köztudomásra kell hozni.

Ezzel a rendelkezéssel a törvényhozó azt az akaratát juttatta kifejezésre, hogy mivel a törvény általánosan mindenkit kötelező jogszabály, arról mindazok tudomást szerezhessenek, akikre vonatkozik és senki sem menthesse magát a törvény nem tudásával.

Ugyanez a célzat nyilvánul meg a rendeleti jogalkotásnál is. Itt is érvényességi kellék, hogy a kiadott rendeletekről mindazok tudomást szerezzenek, akikre az vonatkozik. A rendeleti jogalkotás — szemben a törvényalkotással, mely törvényhozói feladat — az állami végrehajtó hatalom jogkörébe tartozik. Az állami végrehajtó hatalom a gyakorlására rendelt szervek között különbözőképpen oszlik meg s

ennek megfelelően a rendeletek különböző fajait hozza létre. E rendeletek aszerint, hogy az állami végrehajtó hatalom mely szervétől származnak, mily jogi tartalmúak, illetőleg mely területen érvényesülnek, különbözőképpen hirdetendők ki. A felvetett kérdés szempontjából ezen a helyen csupán a miniszteri rendeletek kihirdetésével kell foglalkozni.

A miniszteri rendeletek is jogi tartalmukat tekintve különbözők. Már a független magyar felelős minisztérium alakításáról szóló 1848: III. tc. is tett ily irányú megkülönböztetést, mely a törvény 3. §-ából kiviláglik. Eszerint: „Öfelsége, s az Ő távollétében a nádor s királyi helytartó a végrehajtó hatalmat a törvények értelmében független magyar minisztérium által gyakorolják, s bármely rendeleteik, parancsolataik, határozataik, kinevezések csak úgy érvényesek, ha a Budapesten székelő miniszterek egyike által aláíratnak.”

Jogi irodalmunk — a rendelet által irányítottakra tekintettel — megkülönböztet *szolgálati és jogalkotó* rendeleteket.

Szolgálati rendeletek azok, amelyekben a közzolgálat rendje teremtetik meg, amelyek a közzolgálati szervezet körén belül hatnak és csupán azokat az állami szerveket kötelezik és irányítják, amelyekhez intézve lettek.

Ezzel szemben a jogalkotó rendeletek nem csupán a közzolgálat keretén belül hatnak, hanem ezen túlmenőleg akár az ország egész területére, akár annak csak egy részére, de mindig általánosan kötelező erővel. Ezek a rendeletek az államot, az állami szerveket, az állampolgárokat, vagyis a jogrend minden részesét egyaránt kötelezik és jogosítják.

E kétféle rendeleten kívül állanak a szolgálati parancsok, melyeket irodalmunk a szolgálati rendeletek alfajának tekint. Eszerint szolgálati parancs nem más, mint az állami szervek cselekvését konkrét esetben determináló akarat.

Áttérve a rendeletek kihirdetésének kérdésére, ismét különbséget kell tenni a szolgálati és jogalkotó (jogi tartalommal bíró) rendeletek között.

A szolgálati rendelet érvényességéhez, minthogy az ilyen rendelet csupán az állami szervezeten belül hat, elegendő, ha a közzolgálat megjelölt ágazatának szerveivel közlik. Ugyanez vonatkozik a szolgálati parancsra is. E rendeletek egyedüli érvényességi kelléke a közlés. A közlés mikénti módjára nézve — e rendeletekre vonatkozólag — jogszabályaink nem intézkednek, ennél fogva bármely olyan eljárást, mely a tudomásul vétel lehetőségét magában foglalja, közlésnek kell tekinteni.

Az egyes állami végrehajtó hatalmat gyakorló szervek abból a célból, hogy az ágazatukhoz tartozó tisztviselők stb. a reájuk vonatkozó szolgálati rendeletekről könnyebben tudomást szerezhessenek s ezáltal a kérdéses állami szerv közlési köteleességén is könnyítés tétessék, időnkint hivatalos közlönyöket bocsájtanak ki, melyek a közlöny egy-egy példányának megjelenése közötti időközben hozott szolgálati rendeleteket és eljárási utasításokat összegyűjtve tartalmazzák. Ezekben a közlönyökben közzétett rendeleteket és utasításokat a közlöny kibocsájtására jogosult szerv alá rendelt hatóságok és szervek tudomásul venni kötelesek. Ilyen közlöny az egyes állami ágaza-

toknak megfelelően több van. Pl: Rendeleték Tára a m. kir. posta részére, Belügyi Közlöny, Honvédségi Közlöny stb.

Annak igazolására, hogy a közlönynek csak a fentebb említett tartalma lehet, megemlítem a m. kir. belügyminiszternek a „Belügyi Közlöny“ kiadása tárgyában hozott és a „Magyarországi Rendeleték Tára“ 1896. évfolyamában 15. sorszám alatt közzétett s ma már egyes rendelkezéseiben módosult körrendeletét. E körrendelet szerint: „a „Belügyi Közlöny“ tartalmát képezendik közelebről: 1. Belügyi törvények, 2. Belügyminiszteri általános (kör) rendeletek, 3. a minisztertanácsnak hatásköri összeütközési esetekben hozott, nem különben annak döntvényszerű közérdekű határozatai. 5. Személyi ügyek és szervezeti változások. 6. Lakbérleti szabályok megerősítése. 7. Egyleti alapszabályok megerősítése. 8. Színházi engedélyek. 9. a különböző közérdekű statisztikai kimutatások, 10. a belügyminisztérium által kiadott pályázati hirdetmények“.

Fenti állítás további bizonyítékaul felemlíthető a törvénytár, törvénygyűjtemény és rendeletek tárának kiadásáról és árusításáról szóló 1880: LIII. tc. Ennek 4. §-a szerint: „Az egyes miniszterek a saját tárcájuk ügykezelésére vonatkozó szolgálati és eljárási utasításokat, melyek a rendeletek tárába fel nem vétetnek, ezentúl is külön kiadhatják.“

A jogalkotó (jogszabály tartalmú) rendeletek érvényességi kelléke a kihirdetés. Az 1848. évben megjelent rendeleteknek egységesen, valamely gyűjteménybe való felvétel útján történő kihirdetése nem volt meg. 1848. június 8-án indult ugyan „Közlöny“ cím alatt hivatalos lap, de ez nem tartalmazta az összes jogalkotó rendeleteket. Az 1849—1861. években kibocsájtott, nyiltparancsok és rendeletek az osztrák „Birodalmi Törvénylap“-ban, részben az egyes országok számára 1853 évben alapított „Országos Kormánylap“-ban is lettek kihirdetve. Ezen felül a nyiltparancsok és rendeletek az 1849. november 15-én megindult „Magyar Hirlap“-ban, majd ennek szerepkörét 1853. január 1-én átvevő „Budapesti Hirlap“-ban, 1860. december 1-től pedig 1867. március 12-ig, vagyis a „Budapesti Közlöny“ című hivatalos lap megindulásának időpontjáig a „Sürgöny“ című lapban is kihirdették.

1867 év óta a királyi rendeletek és a m. kir. kormány rendeletei a „Magyarországi Rendeleték Tára“ című hivatalos gyűjteményben foglaltatnak össze. Ez a gyűjtemény csak az általános érdekű és állandó hatályú, valamennyi igazgatási ág körébe tartozó fontosabb rendeleteket tartalmazza, minélfogva nem teljes. Erre, valamint azon körülményre tekintettel, hogy a Magyarországi Rendeleték Tára évenként csak egyszer jelenik meg, 1867 március 12-től a rendeletek kihirdetése hivatalosan a „Budapesti Közlöny“-ben történik.

Az előadottak összegezésésképpen meg lehet állapítani, hogy a jelen helyzetben a jogalkotó rendeleteknek érvényi feltétele, hogy a rendeletek a „Budapesti Közlöny“ című hivatalos lapban kihirdettesenek.

Ezek előrebocsájtása után áttérhetünk annak a kérdésnek taglalására, hogy fennállott-e a jelenleg érvényben lévő üzletszabályzatokkal kapcsolatban annak szükségessége, hogy azok teljes terjedelmükben a Budapesti Közlöny-ben kihirdették vagy sem.

Mint az ide vonatkozó jogi irodalom ismertetése kapcsán reámutattam, a Budapesti Közlönyben kihirdetni csupán a jogalkotó rendelkezeteket kell. Abból a tényből, hogy az itt tárgyalt üzletszabályzatok az előbb említett módon kihirdetést nyertek, első látszatra az a feltevés következik, hogy azok teljes terjedelmükben a jogalkotó rendeletek fogalma alá esnek.

E feltevést megdönti az 1936:XXXV. tc. (Postatörvény) 3. §-a, mely akként intézkedik, hogy „A m. kir. posta üzletszabályzatát, vagyis a *posta igénybevételének szabályait és a postai rendészet körébe vágó szabályokat, valamint a posta belső ügykezelés rendjét*..... a kereskedelem és közlekedésügyi miniszter rendelettel állapítja meg.”

A törvény e világos rendelkezése szerint a Postaüzleti Szabályzat magában foglal: 1. ügyleti feltételeket, 2. rendészeti szabályokat és 3. ügyviteli szabályokat.

Az ismertetett törvény ezt a rendelkezést csupán a Postaüzleti Szabályzat-ra vonatkoztatja, de ugyanilyen tartalmúak — bár nem a törvény kötelező megállapításából — a Távíróüzleti- és Távbeszélőüzleti Szabályzatok is.

Ennélfogva akkor, midőn az üzletszabályzati rendelkezések jogi tartalmát vizsgálom, nem kell különbséget tennem az egyes üzletszabályzatokra vonatkozólag, hanem a teendő megállapítások mindhárom üzletszabályzatra, illetőleg azok egyes rendelkezéseire egyaránt vonatkozni fognak.

A m. kir. posta szolgálatainak igénybevételére vonatkozó szabályok nagyrészt ügyleti-, közelebről üzleti feltételek, mely feltételeket a m. kir. posta, az államnak fenntartott jog alapján egyoldalúlag állapítja meg. A m. kir. posta és az azt igénybevevő fél között az igénybevételkor az igénybevétel tárgyára és terjedelmére nézve kétoldalú jogügylet (negotium bilaterale) jön létre. E jogügyletnek bilateralis jellegét a m. kir. posta és a szolgálatát igénybevevő fél akaratmegegyezése és e megegyezésen felépülő kölcsönös jogok és kötelezettségek adják meg. Ezek az ügyletek, minthogy létrejöttük az ügyletkötő felek diszpozitív megegyezésétől függ s a szolgáltatás a megegyezés alapján létrejött kötelemben (obligatio) valósul meg, kötelmi ügyletek. Bár a posta szolgálatainak igénybevételénél rendszerint kötelmi jogviszony jön létre, e jogviszony keletkezéséhez nem szükséges a kifejezett akaratmegegyezés, hanem elégséges a hallgatólagos megállapodás (tacitus consensus) is.

A posta és a szolgálatait igénybevevő fél között, a kötelemben nézve a hallgatólagos akaratmegegyezés akként jön létre, hogy a m. kir. posta által egyoldalúlag megállapított feltételek mellett, a fél a posta szolgáltatását igénybe veszi anélkül, hogy kifejezett külön megegyezést létesítene. Az üzletszabályzatoknak azok a rendelkezései tehát, melyek ügyleti — közelebről — üzleti kikötések jellegével bírnak, a felek jogviszonyában, mint ügyleti feltételek kötelezőek s bár a bevezetésben említettek szerint e feltételeket rendelet alakjában kell megállapítani, e rendeletnek kötelező erőt nem a Budapesti Közlönyben való közzététel, hanem a felek diszpozitív és hallgatólagos akaratmegegyezése ad. Üzletszabályzati üzleti feltételek pl: ajánlott levél, csomag feladásának feltételei (csomagolás módja, díjfizetés), a

különböző fajú táviratok vagy távbeszélgetések továbbításának, illetőleg kapcsolásainak ideje stb.

A m. kir. posta igénybevételének szabályai között, bár kisebb számmal, találunk olyan rendelkezéseket is, amelyek kívül esnek az üzleti feltételek körén és valóságos magánjogi szabályokat tartalmaznak. Pl.: Kézbesítés, kiskorúnak, jogi személyeknek, kiskorú távbeszélőelőfizetőként csak a gyámtörvényben foglalt feltételek mellett léphet be stb. Ezek a szabályok, noha szintén bennfoglaltatnak az üzletszabályzatokban, a kötelező erőt nem az üzletszabályzatok kihirdetése alapján nyerték el, hanem azért, mert jogforrási minőségük más jogszabályokban gyökerezik. Vannak ezenkívül olyan valóságos magánjogi szabályok is az üzletszabályzatokban, mint pl: a belföldi forgalom igénybevételéből eredő egyes kártérítési rendelkezések, amelyek nem az üzletszabályzatokon kívül eső jogszabályokból, hanem magukból az üzletszabályzatokból merítik jogforrási minőségüket, ezeknél aztán a Budapesti Közlönyben történt kihirdetés érvényességi feltételt képezett. Mellőzöm ez alkalommal az idevonatkozó jogtörténeti fejtegetések ismertetését, melyek — bár csekély körben — az üzletszabályzatokban valóságos magánjogi szabályok alkotására adnak lehetőséget s az itt előadottakat csupán általános tájékoztatásul hoztam fel.

Az üzletszabályzatok a posta szolgáltatásainak igénybevételére vonatkozó szabályokon kívül a postai rendészet körébe vágó szabályokat is tartalmaznak. Ilyenek, adatszolgáltatás, szállításból kizárt tárgyak, a forgalom korlátozásai stb. A postai rendészet körébe tartozó jogszabályok a postai közigazgatás rendjét állapítják meg, közjogi természetüknél fogva általános érvényűek és jogalkotó tartalmúak. E tulajdonságaiknál fogva érvényességi feltételük, hogy a rendeletek kihirdetésére szolgáló hivatalos lapban közöltessenek.

Az üzletszabályzatok végül olyan rendelkezéseket is tartalmaznak, amelyek a posta belső ügykezelési rendjét állapítják meg. Ezeket ügyviteli szabályoknak nevezzük. Az ügyviteli szabályok, mint-hogy a m. kir. posta szervezetén belül hatnak, a szolgálati rendeletek fogalma alá esnek s mint ahogy azt már a vonatkozó jogi irodalom ismertetése kapcsán kimutattam, kihirdetési kötelezettség alá nem esnek.

Összegezve az elmondottakat a jelenleg érvényben lévő üzletszabályzati rendelkezések közül a Budapesti Közlönyben csupán azokat a jogszabályokat kellett volna kihirdetni, melyek érvényességüket — alaki jogerejüket — a kihirdetés által nyerték el (üzletszabályzatok által alkotható magánjogi- és postarendészeti szabályok), míg az üzletszabályzatok többi rendelkezéseire nézve elégséges lett volna a közlés, vagyis az üzletszabályzatnak a postahivatalokban a felek részére bocsájtása, stb.

Annak magyarázatát, hogy az üzletszabályzatok mégis teljes terjedelmükben lettek kihirdetve a Budapesti Közlönyben, célszerűségi szempontokban kell keresni. Egyrészt a különféle jellegű rendelkezések szétválasztása nehézkes, sőt több helyen keresztülvihetetlen volt, másrészt az üzletszabályzatoknak a kihirdetés és közlés alá tartozó

rendeletek szempontjából való szétagolása az üzletszabályzat egységét veszélyeztette volna.

Ezek után arra a bevezetésben feltett kérdésre, hogy az üzletszabályzatokat kiegészítő és módosító rendeletek közül a Budapesti Közlönyben melyeket kell kihirdetni és melyekre nézve áll fenn csupán közzététtségi kötelezettség, a feleletet az előzőekben tulajdonképpen már megadtuk. Mindazokban az esetekben, melyekben az üzletszabályzatok egy-egy rendelkezésének érvényességi feltétele a kihirdetés, ugyanúgy feltétele lesz az azt módosító vagy kiegészítő rendelkezésnek is. Ellenkező esetben elégséges, ha a kiegészítő és módosító rendelkezések közöltetnek oly alakban, mely lehetőséget nyújt a rendelkezések által érintetteknek a tudomásul vételére.

A műsorrádió szolgálat szabályozása és bevételei.

Írta: DR. TEÉSZ FRIGYES okl. közgazda, m. kir. postatitkár.

Réglementation et recettes de la radiodiffusion.

Par M. Frédéric Teész, Docteur en économie politique, Secrétaire des postes.

L'auteur a recueilli les réglementations du service de la radiodiffusion selon lesquelles ce service est organisé dans les pays européens. L'auteur ne se contente pas de l'énumération simple des règles y relatives mais il les systématise et les compare l'une à l'autre. Outre l'organisation proprement dite, l'auteur s'occupe de toutes les recettes (taxes d'abonnement, réclames, publications payées etc.) qui forment le revenu de la radiodiffusion.

Az utóbbi években a műsorrádióra (rádió hírszóróra) vonatkozó szabályozások a legtöbb országban fontos változásokon mentek keresztül. Emiatt a Magyar Posta 1932. évi 3. és 5. számában közzétett cikkemben foglaltak jelentős része megváltozott. Az alábbiakban nemcsak ismertetem az új szabályozásokat, hanem — az áttekinthetőség fokozása érdekében — azokat rendszerbe foglaltam, hogy így a műsorrádió szervezésének módozatait lehetőleg teljes egészében láthassuk.

Érdekes, hogy még kivételként sincs olyan ország, ahol a műsorrádió legfelsőbb fokon ne az állam kizárólagos joga lenne, vagyis, az mindenütt állami monopólium. Viszont a gyakorlati megvalósítást egészben vagy részben valamennyi államban magánvállalatra (*Belgiumban* hivatalos szervre) bízták. Kivételek ez alól *Bulgária, Dánia, Irország, Lettország és Litvánia*, ahol rádiótársaság nincs és a műsorszolgálatot is az igazgatás látja el.

A gyakorlati megvalósításnál az engedély az európai országok¹⁾ 75 százalékában vonatkozik *mind a műszaki, mind a műsorszolgálatra*. Ezek az országok a következők:

¹⁾ Európai országok alatt mindenütt csak azokat az országokat értem, amelyeknek műsorrádió szolgálat szempontjából jelentőségük van. Teljes felsorolásukat a „Bevételek“ című bekezdésben találjuk meg.

Ausztria, Belgium, Finnország, Franciaország (csak a magánállomásoknál), *Jugoszlávia, Lengyelország, Luxemburg, Nagybritánia, Németalföld, Olaszország.*

Azok az engedélyes rádiótársaságok, amelyek mind a műszaki igazgatást, mind a műsorigazgatást maguk intézik, a következők:

Ausztriában: Radio-Verkehrs A. G. (röviden csak RAVAG);

Belgiumban: Institut National belge de Radiofusion (INR);

Finnországban: O. Y. Suomen Yleisradio A. G.;

Jugoszláviában: Belgrád, Zágráb és Ljubljana székhellyel három különálló társaság;

Lengyelországban: Polskie Radio;

Luxemburgban: Campagnie luxemburgeoise de Radioffusion;

Nagybritániában: British Broadcasting Corporation (röviden csak B. B. C.);

Németalföldön: Nederlandsche Omroep Zender Maatschappij (N. O. Z. E. M. A.) S. A.;

Olaszországban: Ente Italiano Audizioni Radiofoniche (Eiar).

Csak műsorszolgálat ellátására vonatkozik a társaságok engedélye az európai országok 25 százalékában. Ezek a következők:

Cseh-Szlovákország, Magyarország, Németország, Svájc, Svédország.

A műsorszolgálatot

Cseh-Szlovákországban: a Radiojournal;

Magyarországon: a Magyar Telefon Hírmondó és Rádió R.-T.;

Németországban: a Reichs-Rundfunk-Gesellschaft m. b. H.;

Svájcban: a Société suisse de Radiodiffusion;

Svédországban: az S. A. Radiojäst Stockholm.

társaság látja el.

Franciaországban az állami rádió adóállomások műsorügyeit, — a posta- és távíróminiszter felügyelete alatt, — minden egyes állomás mellett a rádió előfizetők bevonásával alakított rádió *egyesület* intézi. Kivételt képez ez alól a Radio-Paris, Tour Eiffel és a „poste colonial“ (gyarmatok részére), amelyeket a többitől eltérően szerveztek meg. A *Tour Eiffel* és „poste colonial“ rádióállomások mellett külön-külön műsortanács működik a postaminiszter, vagy helyettesének vezetésével, a vidéki állomások mellett szervezett rádióegyesületek tevékenységével egyező munkakörrel. A *Radio-Paris* adóállomás mellé pedig igazgatási tanácsot, igazgatói bizottságot és művészi tanácsot szerveztek. Az igazgatási tanács elnöke a postaminiszter; az igazgatói bizottságban a postaminiszter képviselője, a művészi tanácsban pedig a miniszter által kijelölt személy elnököl. — A rádió-műsorszolgálat egységes elvek szerint való irányítására művészi rádió-főtanács elnevezéssel központi szervet is létesítettek, amelynek hatásköre az állami rádióhálózat valamennyi adóállomására kiterjed. A főbizottság elnökét, al-elnökét és tagjait a minisztertanács elnöke és a postaminiszter nevezi ki.

A rádiótársaságok *alaptőkéjében* rendszerint az állam is vállalt érdekeltséget; a lengyel társaságnál több mint 95%, a finn társaságnál 91%, a hollandnál 40—60%,¹⁾ a csehszlováknál pedig 51% az állami érdekeltség.

Amint láttuk, *Franciaországban*, továbbá *Svédországban* és részben *Belgiumban* az állami műsorrádió adóállomásokon kívül *magán rádióállomások* is vannak üzemben. A belga magánállomások engedélyezésének ügye ezidőszert felülvizsgálat alatt áll.

A rádió adóállomások létesítésére és üzemeltetésére az európai országok 50 százalékában az engedélyes *rádiótársaság* (*Belgiumban* hivatalos szerv) illetékes. Ezek az országok a következők:

Ausztria, Belgium, Finnország, Franciaország (csak a magánállomásoknál), *Jugoszlávia,*²⁾ *Lengyelország, Luxemburg, Nagybritánia, Németalföld, Olaszország, Svédország* (részben).

Ezzel szemben az alábbi országokban (ugyancsak 50%) a rádió adóállomásokat az *igazgatás* létesíti és tartja üzemben:

Bulgária, Cseh-Szlovákország, Dánia, Franciaország (az állami hálózat állomásait), *Irország, Lettország, Litvánia, Magyarország, Németország, Svájc, Svédország* (részben).

Felügyelet.

Az engedélyes rádiótársaság *műszaki* ellenőrzését valamennyi országban a posta, illetőleg távíró igazgatás látja el. A *műsorszolgálat* ellenőrzése nem ilyen egyöntetű, mert azt

Ausztriában a közoktatásügyi minisztérium,

Franciaországban,

Jugoszláviában és

Lengyelországban a postaminisztérium,

Magyarországon az érdekelt minisztériumok vegyes bizottsága,³⁾

Németalföldön a belügyminisztérium,

Németországban és

Olaszországban a propagandaminisztérium

gyakorolja.

Ausztriában a kereskedelem- és közlekedésügyi minisztérium (posta) ellenőrzése nem csak a rádiótársaság műszaki üzemére, hanem bizonyos mértékben a *kereskedelmi és pénzügyi* üzletvitelére is vonatkozik. A fontosabb műszaki munkákhoz a minisztérium hozzájárulása szükséges. Műszaki berendezéseket létesíteni és tökéletesíteni csak a minisztérium által jóváhagyott terv alapján lehet. Viszont a *műsorbizottság* ülésén az osztrák közoktatásügyi minisztérium két képviselője is résztvesz.

¹⁾ Rádiótársaságokként változik.

²⁾ A belgrádi rövidhullámú műsorrádió állomás kivételével, mert azt a posta létesíti és tartja üzemben.

³⁾ Magyarországon a rádióműsört ellenőrző vegyes bizottság a miniszterelnökség, a kereskedelem- és közlekedésügyi minisztérium, a vallás- és közoktatásügyi minisztérium, a belügyminisztérium és a földművelésügyi minisztérium kiküldöttjeiből alakul.

Németországban a felelősség a propaganda- és a postaminisztériumon nyugszik. A propagandaminisztériumhoz csak a politikai és kulturális feladatok tartoznak. Magával a műsorösszeállítással a birodalmi műsorszóró rádiótársaságot (Reichs-Rundfunk-Gesellschaft m. b. H.) bízták meg. A propagandaminisztérium a műsorösszeállítást, továbbá a birodalmi rádiótársaság szervezetét és igazgatását illetőleg gyakorol felügyeletet. A birodalmi postaminisztériumhoz a műszaki és a távközlés jogi kérdései tartoznak. Megállapítja továbbá a propagandaminisztériummal egyetértve a rádióvevőkészülékek kölcsönzésének feltételeit és szabályozza a díjakat. A német posta állítja fel a műsorrádió leadóállomásokat és látja el saját személyzetével az egész műszaki szolgálatot, kivéve a birodalmi rádiótársaság házait (studiókat). Rendelkezésre bocsátja a műsorátvitelhez szükséges áramköröket és gondoskodik a rádió zavarelhárító szolgálatról.

Bevételek.

Azt is érdekes tudni, hogy a műsorrádió milyen bevételekből tartja fenn magát. Csupán a rádióelőfizetési díj képezi a pénzforrást az európai országok 30 százalékában; ezek az államok a következők:

Cseh-Szlovákország, Finnország, Lettország, Magyarország, Németország, Svájc, Svédország.

Többféle címen biztosítottak bevételt a műsorrádió céljaira az országok 70 százalékában, még pedig a következő címenek: (az adatokat l. a következő 138. oldalon).

A reklámok adása, amint láttuk, *Irországbán, Jugoszláviában, Lengyelországban, Litvániában és Olaszországban,*¹⁾ vagyis az országok 25 százalékában, *megengedett* üzletág s a rendes bevételek közé számít. *Irországbán* azonban a reklám nem haladhatja meg a rádióműsor 10 százalékát és csak ir vállalat vagy gyártmány népszerűsítését engedik meg. A reklám viszont határozottan *tilos Ausztriában, Magyarországon, Nagybritániában, Németalföldön, Svájcban, Svédországban,* továbbá Franciaország állami adóállomásainál, vagyis az országok 33 százalékában.

A *fizetett közlemények* mint üzletág *Luxemburgban, Bulgáriában, Jugoszláviában és Litvániában* vannak rendszeresítve, vagyis az országok 20 százalékában.

Adók, illetékek, ellenőrzési díjak.

Rádióval kapcsolatban adót a következő országokban kell fizetni:

Belgium, Bulgária, Cseh-Szlovákország, Franciaország, Irország, Lettország, Litvánia, Magyarország, Olaszország.

Belgiumban a lámpák nagybani árai után a pénzügyminisztérium szed adót;

Bulgáriában a lámpák különadója nettó kilogrammonként 140 léva;

¹⁾ Olaszországban csak a műsoros reklámot engedélyezték. Ez azt jelenti, hogy reklámszövegnek egymagában való adása ugyan tilos, de olyan szórakoztató műsorszámot, amelynek költségeit vagy díját valamelyik megnevezett cég fizeti, azt a műsorba lehet iktatni. Ilyen műsorszám előadásakor a költségeket viselő cég nevét is bemondják.

Ország	Bevételi források														
	Előfizetési díjból	Reklámból	Fizetett közleményekből	Lámpákra kirótt díjakból ²⁾	Rádiónyagok díjaiból	Rádióújtság jövedelméből	Kiadványok jövedelméből	Büntetéspénzekből ¹⁾	Kártérítési díjakból ¹⁾	Hozzájárulásokból ²⁾	Nyilvános gyakorlatok különdíjaiból	Önkéntes hozzájárulásokból	Rádióegyesületi tagdíjakból	Műsoreladás jövedelméből	Összesen hány címen van jövedelme
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Ausztria	+					+									2
Belgium	+			+			+					+ ³⁾			4
Bulgária	+		+												2
Cseh-Szlovákország	+														1
Dánia	+							+							2
Finnország	+														1
Franciaország	+			+											2
Irország	+	+													2
Jugoszlávia	+	+	+												3
Lengyelország	+	+							+						3
Lettország	+														1
Litvánia	+	+	+												3
Luxemburg			+												1
Magyarország	+														1
Nagybritannia	+						+								2
Németalföld												+ ¹⁾	+	+	3
Németország	+							+							1
Olaszország	+	+		+						+	+				5
Svájc	+														1
Svédország	+														1
Összesen hány országban szerepel a fenti jövedelemforrás:	18	5	4	2	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	

+ jel a jövedelemforrást jelöli meg.

¹⁾ Engedély nélküli rádiózásért.

²⁾ Közületek és egyesületek részéről.

³⁾ Közadományok.

⁴⁾ Magánosok adományai.

⁵⁾ A pénzügyminisztérium szedi be és átadja a rádió céljaira.

Cseh-Szlovákországban minden behozott vagy ott előállított lámpa után 10 cseh koronát kell fizetni;

Franciaországban a lámpák eladási ára szerint fokozatokat állítottak fel, úgymint: 50 frank eladási árú lámpánként 3 frank, 50—75 frankig 4 frank, 75 franknál drágább lámpák után lámpánként 5 frank az adó;

Irországbán a behozott készülékek után 50%, alkatrészek után 25% adót szednek;

Lettországban behozatalkor a lámpák értékének mintegy 10%-át kell fizetni,

Litvániában pedig ugyanakkor ellenőrzési díj is esedékes;

Magyarországon a rádiócső után, amennyiben annak egyenáramú anódteljesítménye

0—3	wattig terjed,	darabonként	1.50	Pengő,
3—15	”	”	3.—	”
15—100	”	”	10.—	”
100—250	”	”	30.—	”
250—500	”	”	40.—	”
500—1500	”	”	50.—	”
1500	wattot felül	”	60.—	”

a fogyasztási adó.

Olaszországban minden „termojon“-lámpa (rádiólámpa) után (akár behozott, akár ott előállított lámpánál) 11 lírát kell fizetni.

Adót, bármi címen, amint láttuk, 20 ország közül csak 8 országban (40%) kell fizetni. Ezeket az adókat, vagy különdíjakat csak 2 országban (az adótszedő országok 25 százalékában) fordítják a rádió támogatására, míg 6 országban (75%) azokat az állam egyéb bevételeinek emelésére használják.

Az ismertett adatokból kitűnik, hogy a műsorrádió valamennyi országban komoly pénzforrásokat nyitott meg s ezért az pénzügyi szempontból is korszakalkotónak mondható.

Érdekes kérdések.

Questions intéressantes.

5.

Milyen újabb postai, illetőleg táviró, távbeszélő és rádió szolgáltatásokat lehetne rendszeresíteni.

6.

Mi módon lehetne a légvezetéken fellépő zuzmaraképződést vagy az általa okozott károkat csökkenteni?

A pályázaton a magyar posta személyzetének minden egyes tagja részt vehet. A pályamű legfeljebb 3 gépirásos ívoldalra terjedhet.

A pályázati határidő: 1938 április 20.

A pályamunkán a szerző nevét nem szabad feltüntetni, s azt a szerző nevét tartalmazó külön borítékba zárt, lepecsételt jeligés levél kíséretében kell a Magyar Posta szerkesztősége részére feladni. A jeligés leveleket csak abban az esetben bontják fel, ha a szerző a munkáért jutalomdíjat kap, amelynek összege 50 P lesz, vagy legalább is dícséretben részesült. Ellenkező esetben a szerző nevét tartalmazó levelet megsemmisítik s így a szerző neve ismeretlen marad.

A legjobbnak talált pályamű tárgyához képest, esetleg a Magyar Postában, illetőleg a Műszaki Közleményekben megjelenik.

A pályázaton a Magyar Posta, illetőleg a Műszaki Közlemények szerkesztő bizottságának tagjai, továbbá a postavezérgazgatóság ügyosztályvezetői — akik a bírálatra lesznek hivatva — nem fognak résztvenni.

Pályázati eredmények:

Az 1937. évi 9. számban közölt
12. számú pályatétel:

A szállodákba, vendéglőkbe, pensiókba stb. címzett és közvetve kézbesített könyvelt küldeményeket, ha az átvevő kézbesíthetetlenként visszaadja, a visszavétel és az újból megterhelésbe vétel ma szabályozás hiányában hivatalonként változik. Kérdés mi lenne a szabályainkban gyökerező legegyszerűbb eljárás?

A beérkezett pályaművek közül új gondolatot csak az „Erdély” jeligéjű mű szerzője hozott.

Szerzője: Bodolaj Béla m. kir. postafőtiszt (Szeged 1.) helyes elgondolással oldotta meg a visszaadott küldemények nyilvántartását, illetőleg megterhelésbe vételét s ezért dícséretben részesült.

Szerző azonban a közvetett kézbesítést végző alkalmazottakat arra akarja kötelezni, hogy a visszaadott küldeményt a postahivatalba vigyék, amire pedig a feleket kötelezni nem lehet. Emiatt a pályadíjat nem lehetett részére kiadni.

Az 1937. évi 10. számban közölt
13. számú pályatétel:

Milyen módon volna lehetséges a levélpostai küldemények feladásánál a készpénzben befolyt díjaknak a mainál hatékonyabb ellenőrzése?

A pályázat eredménytelen maradt, mert a beérkezett pályaművek szerzői a kérdést a fennálló szabályok kisebb-nagyobb, de érdemben nem sokat jelentő változtatásával próbálták megoldani. Új és átfogó gondolatot egyik mű szerzője sem hozott.

ELMÉLET — GYAKORLAT.

Théorie — Pratique.

8. Egy beszélgetésenkénti díjszabás alá tartozó távbeszélő központ előfizetője a nyugtáját november 8-ig nem váltotta ki, amiért a központ az előfizető folyó nyugtáját a nyilvántartási és kezelési díjjal megterhelte, az állomást egyoldalúan kizárta, majd a hó végén leszereltette. Kérdés, hogy az október 16—november 15. és november 16—november 30. közötti számlálási időkről kiállított nyugták után — ha a volt előfizető azokat sem fizeti meg, — a nyilvántartási és kezelési díjat ki kell-e vetni?

Igen!

A kezelési és a nyilvántartási díjat a C. 1. Szab. 23. §. 3. pontja, az 1938. évi P. R. T. 2. számában megjelent 97824/8-1937. sz. rendelet és a Tbd. VI. táblázat 13. pontja szabályozza. Ezek szerint ez a két díj a megállapított fizetési határidőig ki nem egyenlített nyugta — számla — után jár. Kétségtelen, hogy a fizetési határidő a kérdésben felvetett nyugtákra is fennáll, tehát a határidő elmulasztása esetén a díjak azokat is terhelik.

Más kérdés azonban, hogy ezeknek a díjaknak a kivetése hogyan történjék. Ugyanis az október 16—november 15-i és a november 16—november 30-i nyugták csak december 1-én, illetőleg január 1-én válnak esedékessé. A kezelési és nyilvántartási díjnak kivetése tehát ezek után a nyugták után csak december 9. és 16-án, illetőleg január 9. és 16-án történhetik meg.

Ha tehát a nyugtákat a hivatal valamely okból az igazgatóságához az említett határidőig még nem terjesztette fel, a határidő lejártakor a kezelési és nyilvántartási díjjal a volt előfizetőt külön nyugtán megterheli és a tartozását ezzel emeli. Ha a nyugta már az igazgatóságnál van, a díj kivetése iránt az igazgatóság intézkedik. Ha azonban az összeg közben már perszívte lett, a kezelési és nyilvántartási díjak kivetése elmarad, mert az összeg csekély volta miatt a per összegének felemelése nem lenne észszerű.

(Beküldött kérdés).

9. Ha az előfizető a beszélgetésenkénti díjszabás alá tartozó hálózatban a nyugtá-

ját február 8. vagy 15-ig nem fizeti meg, a kezelési és nyilvántartási díjjal a központ az előfizetőnek a határnapon vezetett nyugtáját terheli-e meg?

Igen!

Február 9-én az előfizetőnek a január 16—február 15-i számlálási időszakról vezetett nyugtájába jegyzi be a központ a kezelési díjat és február 16-án a február 16—március 15-i számlálási időszakról vezetett nyugtán a kivetett nyilvántartási díjat tünteti fel.

Kívánatos, hogy a bejegyzés „kez. díj XII/16—I/15”, illetőleg „nyilv. díj XII/16—I/15” megjelöléssel történjék, hogy a kivétel szabályszerű voltát utólag is meg lehessen állapítani.

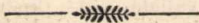
(Beküldött kérdés).

10. A C. 1. Szab. 23. §. 4. p. első bekezdésében tárgyalt visszakapcsolási díjat csak abban az esetben kelle-e felszámítani, ha az adós egy- vagy kétoldalúlag kikapcsolt állomását a forgalomnak visszaadjuk, vagy pedig abban az esetben is felszámíthatjuk-e, ha az állomást nemfizetés miatt leszerelik?

A visszakapcsolási díj mind az egy-, mind a kétoldalúan kikapcsolt állomás visszakapcsolásáért a visszakapcsoláskor számítandó fel. A kikapcsoláskor vagy leszereléskor ezt a díjat nem szabad felszámítani.

A díjtarozás miatt nemcsak kikapcsolt, hanem már le is szerelt állomás újbóli felszereléséért a C. 1. Szab. 27. §. 10. pontja értelmében nem a visszakapcsolási díj, hanem a le- és visszaszerelési díj jár. Mivel tehát a Tbd. VI. táblázat 5. pontja a leszerelési vagy visszaszerelési díjat 2 pengőben állapítja meg, itt pedig mind a leszerelési, mind a visszaszerelési díj jár, a leszerelt állomásnak a C. 1. Szab. 27. §. 10. pontjában szabályozott egyéb feltételek mellett való visszaszereléskor az előfizető $2 + 2 = 4$ pengőt tartozik ezen a címen fizetni.

(Beküldött kérdés).



Forgalom és munkaegységek.

Rovatvezető: Dr. Ruttner Béla m. kir. postatitkár

Bár mindnyájan tudjuk, hogy a decemberi csúcsgazdálkodást január hónapban rendszeresen visszaesés követi, mégis minden évben csak igen nehezen törődünk bele. A forgalomcsökkenés azért is érint bennünket olyan érzékenyen, mert a visszaesés a csúcsgazdálkodás után nem fokozatosan, hónapról-hónapra következik be, hanem szinte egyik napról a másikra, zuhanásszerűen indul meg, hogy két hónappal a csúcsgazdálkodás után érje el az idényszerű mélypontot. Amint arra már többször rámutattam, ez az idényszerű csökkenés szorosan összefügg a különböző gazdasági ágak tevékenységével, amelyek legtöbbször ebben az időben inkább csak belső, vagy előkészítő munka folyik.

A folyó évi januári forgalom az 1937. évi decemberi csúcsgazdálkodáshoz képest munkaegységekben 12·8%-kal esett, amit — tekintettel arra, hogy az 1937. évi januári forgalom a közvetlenül megelőző decemberhez viszonyítva 14·8, az 1936. évi pedig 13·0%-kal csökkent — nem is tekinthetünk kedvezőtlennek.

Az idényszerű hullámszerű figyelemmel kísérésénél sokkal fontosabb az előző év ugyanazon hónapjával történő összehasonlítás, mert ennek alapján lehet a forgalom mikénti alakulását megbízhatóbban mérni. Természetesen az alapfeltétel az, hogy mindkét forgalom kb. egyforma körülmények között bonyolódjék le és rendkívüli körülmények a forgalom alakulását ne befolyásolják. A f. évi januári forgalom a múlt évvel kb. azonos körülmények között bonyolódott le, mindegyikben 7 ünnepnap és 24 munkanap volt és így a forgalom összehasonlításra alkalmas. Mindjárt meg is jegyzem, hogy a f. évi forgalom igen kedvezően alakult, mert az eredmények a múlt évit minden üzletágnál meghaladták.

A postai üzletágban minden küldemény forgalma emelkedett. Kirívóbb emelkedés csak a feladott és kézbesített ajánlott küldeményeknél, a befizetett postautalványok összegénél, valamint a postatakarék betétek és betétvisszafizetések darabszámánál és összegénél fordult elő.

Az ajánlott levelestől küldemények darabszámát a kereskedelmi és ipari vállalatok, főleg azonban a pénz- és hitelintézetek, valamint a biztosító társaságok által

nagyobb számban feladott ajánlott küldemények duzzasztották meg, úgy, hogy a forgalom kb. 40.000 darabbal emelkedett. Ez a forgalomemelkedés csak azért érdemel külön is említést, mert olyan küldeményről van szó, amelynek forgalma 1930 óta állandóan hanyatlik.

A befizetett postautalványok összege 24·8%-os rendkívüli emelkedést mutat. Bár ez az emelkedés fennáll, nem volna helyes, ha ebből messzemenő következtetéseket vonnánk le, mert a forgalomemelkedés legnagyobb hányada mesterséges beavatkozás következménye. Magyarán szólva szolgáljanak a következők:

A feladott illetményutalványokat 1937. november előtt mindig annak a hónapnak a forgalmában mutatták ki, amelyben az utalványokat ki is fizették. Azokban a hónapokban tehát, amelyekben az elseje vasárnapra vagy ünnepnapra esett, feladott illetményutalvány egyáltalában nem szerepelt, a közvetlenül megelőző hónap viszont kéthavi forgalmat (és pedig a tárgyhavi és a következő havi) tüntetett fel. Az illetményutalványok darabszáma és összege tehát a naptár szerzője szerint állandóan hullámszerű. Voltak hónapok, amelyekben 34·4 millió pengő befizetés, voltak viszont olyanok is, amelyekben csak 14·6 millió P. befizetés szerepelt, míg a rendszeres összeg kb. 24—26 millió P-t képviselt. Ez az eljárás nem volt helyes, mert az illetmény utalványokat minden hónapban feladják, tekintet nélkül arra, hogy az utalványokat a következő hónapban, vagy pedig az elsejére cső vasárnap (ünnepnap) következtében még feladásuk hónapjában fizetik-e ki. Ezért ezt a helytelen eljárást 1937. évi november hónaptól megszüntettük és így ettől az időtől a feladott illetmény utalványok mindig feladásuk hónapjában, vagyis minden hónapban szerepelnek. Az illetmény utalványok a forgalmat erősen befolyásolják. Így az 1937. évi január havi forgalomban csak 15.458.466 P értékű, a f. évi januárban pedig 26.372.669 P értékű illetményutalvány szerepelt. A kérdés szükséges rendezése folytán tehát a f. évi január havi utalványforgalom 10.914.203 P-vel nagyobb összeget mutat fel, mint a múlt évben. Ha ezt az összeget a folyó évi januári forgalomból levonjuk, láthatjuk, hogy a forgalom e nélkül csak 47.989.000 P-t képvisel és

így csak 777.000 P-vel nagyobb a múlt évinél. Ez a valójában fennálló forgalomemelkedés.

Renekívüli élénk volt a postatakarék-pénztári betét- és visszafizetési forgalom is. A betétforgalom minden évben rendszeresen kétszer mutat erősebben emelkedő irányzatot. Az egyik emelkedés az év elején, január és február hónapban, míg a második a nyári hónapokban jelentkezik. Mindkettőnek rendkívüli, tehát a mindennapi rendszeres kiadások szempontjából inkább rélkülözhető jövedelmek képezhetik alapját. Az év eleji forgalomemelkedésnek a kereskedelmi és hiteléletben szokásos osztlékok, mérlegpénzek, részjuttalékok, stb. adják magyarázatát. A felsoroltakon kívül nagy szerepe lehet az új esztendővel kapcsolatos lélektani okoknak is. Említést érdemel, hogy a betétek összegének 22·4%-os emelkedésével szemben, a betét visszafizetések összege csak 7·7%-kal emelkedett és összecszerűleg is messze a befizetések alatt maradt.

A feladott és kézbesített táviratok darabszáma a múlt évi december hónaphoz képest természetesen csökkent, azonban a múlt év januári adatokhoz viszonyítva 8·6, illetőleg 5·5%-kal emelkedett. Bár ez az emelkedés a múlt év januárjában tapasztalt emelkedés (10·2, illetőleg 9·2%) alatt maradt, igen jelentékenynek könyvelhetjük el, annál is inkább, mert ez kevésbé a gazdasági fellendülésnek, mint inkább a tarifapolitikának a következménye.

A távbeszélő üzletág már megszokott egyenletes és erőteljes forgalomemelkedése a f. évi január hónapban nemcsak folytatódott, hanem még meg is erősödött. A forgalom alakulására jellemző, hogy a távbeszélő állomások szaporulata 9·3%-ot tesz ki, a számlált helyi beszélgetések forgalma 12·2%-kal, a kezdeményezett távolsági beszélgetések száma 15·7, az érkezett távolsági beszélgetések száma pedig 15·8%-kal emelkedett. A viszonylag legnagyobb állomásszaporulatot a budapesti egységes hálózat mutatja fel (10·8%) és említést érdemel az is, hogy a helyi beszélgetési forgalom az állomásszaporulattal nemcsak arányban áll, hanem azt mind a budapesti egységes hálózatban, mind a vidéken meg is haladja. A legkedvezőbb forgalmi eredményeket ebben a hónapban is a távolsági forgalom mutatja fel. Különösen a vidéki forgalom emelkedése volt nagy, amit bizonyít, hogy a kezdeményezett távolsági beszélgetések 19·4, az érkezettek pedig 20·3%-kal emelkedtek. A távbeszélőforgalomban a helyi beszélgetéseket számláló rendszerű központok számadási rendszere kö-

vetkeztében a december 16-tól december 31-ig tartó időszak forgalma is természetesen benne van.

A rádióelőfizetők száma az előző év január hónapjával szemben 17.858 engedéllyel, vagyis 4·8%-kal, az 1937. év decemberével szemben pedig 5.782 előfizetővel, vagyis 1·5%-kal emelkedett. A múlt évvel szemben jelentkező előfizetői szaporulat igen jelentős, mert az utóbbi évek szaporulata csak 12—13.000 előfizető között mozgott. Tájékoztatásul megemlítem, hogy az 1937. évi januári szaporulat az előző év decemberéhez viszonyítva 5.844, az 1936. évben 4.550 és az 1935. évben 5.449 volt. Az egyes igazgatósági kerületeket tekintve, a legjelentősebb százalékos emelkedést — most már a harmadik hónapja — ismét a szegedi igazgatósági kerület mutatja fel (1·7%), ezt követi a budapesti és a soproni igazgatósági kerület 1·5%-os emelkedéssel, majd a debreceni és a pécsi igazgatósági kerület 1·4%-os emelkedéssel.

2. A forgalom munkaegységekben.

A posta különböző üzletágainak forgalmát munkaegységekben is kifejezi, mint hogy az összeforgalom általános és áttekinthető kifejezésére a darabszámok egyszerű összegezése útján nyert összdarabszám erre nem alkalmas. Ebben a darabszámban ugyanis az egyes üzletágak különböző természetű küldeményei és szolgáltatásai, másrészt darabszámok és összegek vegyesen szerepelnek. A különböző természetű szolgáltatások összeadhatása végett ezeket először közös nevezőre kellett hozni. Ez oly módon történt, hogy minden egyes szolgáltatást, — a munka minőségének, mennyiségének és az elvégzés időtartamának figyelembe vételével értékelünk. Az értékelés mérőeszköze e munkaegység. A közös nevezőre, a munkaegységre hozott szolgáltatások egyszerű összeadásának végső összege fejezi ki az egyes üzletágak munkaegységekben elért forgalmát.

A munkaegységek tehát már alkalmasak az általános posta, táviró-, távbeszélő- és rádióforgalom mérésére és összehasonlítására, de természetesen csak akkor, ha az összehasonlítási időben végzett munkák értékelése egyforma alapon történik. A közölt táblázatok adatai az egyenlő értékelés alapján megállapított munkaegységek számát tüntetik fel és így a forgalom alakulásának megítélésére alkalmasak. Megjegyezzük azonban, hogy ezek az adatok a személyzet által tényleg feldolgozott munkaegységek számával nem azonosak.

I. Forgalom.*)

1. Posta.

Időszak	F e l a d á s											
	Közön- éges ¹⁾ levélpostai küldemények	Aján- lott	Érték- levelek	Híri, béli és sommás eszmák	Po-tautalványok ²⁾		Postatakarék befizetések		Csekkbefizetések			
					daráb- száma ezekben	összege ezer P-ben	daráb- száma ezekben	összege ezer P-ben	daráb- száma ezekben	összege ezer P-ben		
	darabszáma ezekben											
Az 1930. évben	422.671	15.862	661	11.362	10.653	725.059	717	47.902	18.092	2.271.763		
Az 1931. évben	370.509	11.817	575	10.145	10.156	670.278	494	40.336	16.322	1.934.881		
Az 1932. évben	351.739	9,285	484	8.744	9,251	565.574	416	32.782	15.094	1.659.372		
Az 1933. évben	346.512	7.974	465	8.584	8.870	553.521	576	41.654	16.200	1.573.012		
Az 1934. évben	413.180	7.487	424	8.791	9.304	594.449	781	55.874	17.984	1.611.906		
Az 1935. évben	410.595	7.771	415	8.795	9.731	644.352	912	65.344	18.928	1.706.911		
Az 1936. évben	435.933	7.565	438	9.343	9.984	676.889	1.038	75.126	20.545	1.889.945		
1936.	II.	33.692	762	33	661	814	64.744	103	7.015	1.663	142.432	
	III.	39.078	617	34	737	764	40.979	90	5.377	1.471	127.111	
	IV.	35.867	588	33	741	830	53.916	80	5.892	1.618	135.014	
	V.	34.200	609	34	730	823	65.774	83	6.018	1.682	155.543	
	VI.	31.239	562	32	683	742	42.071	78	6.972	1.565	140.199	
	VII.	33.624	655	37	757	860	57.171	91	6.673	1.605	147.669	
	VIII.	32.902	580	40	703	827	57.765	92	6.506	1.620	173.819	
	IX.	39.484	628	41	835	815	57.348	89	6.526	1.676	169.327	
	X.	40.526	686	42	906	940	74.015	76	5.278	2.041	191.110	
	XI.	36.616	605	40	806	785	45.683	78	5.472	1.901	191.731	
	XII.	44.399	606	39	1.101	962	73.800	77	6.350	2.030	183.433	
1937.	I.	36.142	652	36	704	804	47.212	101	7.627	1.819	147.081	
1936. II.—1937. I.	összesen:	437.769	7.500	441	9.364	9.966	680.478	1.038	75.706	20.691	1.904.469	
1937.	II.	33.769	613	34	701	795	55.525	102	6.728	1.706	155.222	
	III.	45.197	612	37	845	847	56.360	98	6.140	1.703	147.904	
	IV.	36.497	639	36	719	844	56.669	97	6.636	1.813	150.860	
	V.	34.333	590	35	733	798	56.144	86	6.422	1.786	171.098	
	VI.	35.344	631	36	789	831	59.819	97	7.011	1.793	161.981	
	VII.	35.943	677	40	771	941	74.498	111	8.662	1.861	167.274	
	VIII.	35.382	583	40	760	824	47.202	106	7.636	1.715	192.341	
	IX.	40.394	665	40	850	833	60.212	101	7.631	1.771	173.848	
	X.	41.111	658	41	916	949	75.479	105	7.740	2.132	197.725	
	XI.	39.351	631	41	876	833	57.491	97	7.386	2.068	207.419	
	XII.	49.333	616	39	1.151	991	67.996	98	8.236	2.145	195.715	
1938.	I.	37.945	692	36	759	850	58.903	122	9.335	1.955	152.541	
1938. II.—1937. I. ³⁾	összesen:	464.599	7.607	455	9.870	10.330	726.099	1.220	89.563	22.448	2.073.928	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Összehasonlítások	1938. I. havában	szám- szerűleg	+1.803	+ 40	—	+ 55	+ 46	+ 11.691	+ 21	+ 1.708	+ 136	+ 5.460
	1937. I. havához képest több (+) kevesebb (-)	0 0-ban	+ 5'0	+ 6'1	—	+ 7'8	+ 5'7	+ 24'8	+ 20'8	+ 22'4	+ 7'5	+ 3'7
	1936—1937. időszakban	szám- szerűleg	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1935—1936. időszakhoz képest több (+) kevesebb (-)	0 0-ban	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1937. II.—1938. I. időszakban, 1936. II.—1937. I. időszakhoz képest több (+) kevesebb (-)	szám- szerűleg	+ 26.830	+ 57	+ 14	+ 506	+ 370	+ 45.621	+ 182	+ 13.857	+ 1.757	+ 169.459
	0 0-ban	+ 6'1	+ 0'8	+ 3'2	+ 5'4	+ 3'7	+ 6'7	+ 17'5	+ 18'3	+ 8'5	+ 8'9	

***) Az 1937. és 1938. évi adatok ideiglenesek.

1) Hirlapokkal együtt.

2) A postai pénzforgalomba bevont intézetek átutalásai nélkül.

I. Forgalom.*)

1. Posta.

Időszak	Kézbesítés											
	Közön- séges ¹ levél, ostai küldemények	Aján- lott	Érték- levelek	Kéz. betűi és számás csomagok	Postautalványok ²		Postafaharékfizetések		Csekk-kifizetések			
					darabszáma ezrekben	összege ezer P-ben	darab- száma ezrekben	összege ezer P-ben	darab- száma ezrekben	összege ezer P-ben		
					darab- száma ezrekben	összege ezer P-ben	darab- száma ezrekben	összege ezer P-ben	darab- száma ezrekben	összege ezer P-ben		
Az 1930. évben	425.761	16.794	720	12.390	10.577	719.870	376	20.852	3373	1.036.937		
Az 1931. évben	373.517	12.442	637	10.687	10 015	663.752	295	25.646	3275	967.490		
Az 1932. évben	353.134	9.739	536	8.968	9.241	570.104	236	18.316	3259	785.987		
Az 1933. évben	345.768	8.172	506	8.776	8.938	555.883	280	21.472	3373	698.973		
Az 1934. évben	416.544	7.653	481	8.890	9.356	595.623	367	28.707	3223	658.994		
Az 1935. évben	412.321	7.790	471	8.814	9.775	645.247	462	37.928	3399	662.144		
Az 1936. évben	440.066	7.653	455	9.373	10.026	678.059	543	44.507	3.525	684.812		
1936. II.	33.807	762	54	666	812	64.399	38	2.776	287	63.834		
III.	39.181	630	35	727	771	41.614	48	3.544	268	37.070		
IV.	35.994	592	34	747	844	54.185	46	3.356	298	55.970		
V.	34.326	622	35	733	816	62.665	47	3.462	282	65.307		
VI.	31.351	552	33	696	752	43.501	46	3.625	278	47.865		
VII.	34.766	658	37	755	860	57.707	44	3.424	293	57.821		
VIII.	33 023	586	41	702	824	58.059	44	3.567	259	55.286		
IX.	39.610	627	41	832	819	58.652	47	4.022	286	55.880		
X.	40.656	717	44	915	954	76.245	57	6.265	356	77.664		
XI.	36.750	603	43	808	771	44.473	42	3.495	254	46.767		
XII.	44.561	619	42	1.113	977	75.688	47	3.935	378	79.044		
1937. I.	36.268	660	38	711	798	45.948	42	3.600	290	42.817		
1936. II.—1937. I. összesen:	440.293	7.628	456	9.406	9.998	683.136	548	45.071	3.529	685.325		
1937. II.	33.884	610	35	706	798	55.489	39	3.047	281	53.135		
III.	45.316	631	38	845	858	57.294	52	3.927	323	55.685		
IV.	36.626	644	37	706	842	57.650	47	3.926	320	60.967		
V.	34.459	577	36	736	799	56.339	52	3.974	283	54.115		
VI.	35.471	632	38	780	835	59.198	49	4.068	332	67.684		
VII.	37.164	692	42	783	965	77.477	49	4.751	379	77.975		
VIII.	35.512	600	43	746	821	46.906	50	4.172	263	50.658		
IX.	40.523	657	43	849	838	60.741	51	4.629	302	64.676		
X.	41.243	683	45	922	970	77.770	51	4.582	381	83.461		
XI.	39.495	630	44	868	818	47.765	51	4.039	280	51.508		
XII.	49.513	621	45	1.157	1.025	79 051	58	4.489	407	86.493		
1938. I.	38.077	706	39	760	833	48.472	50	3.878	319	46.351		
1937. II.—1938 I. összesen:	467.283	7.683	485	9.858	10.402	724.152	599	49.382	3.870	752.708		
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Összehasonlítások	1937. I. havában képest több (+) kevesebb (-)	szám- szerűleg	+1.809	+ 46	+ 1	+ 49	+ 35	+ 2.524	+ 8	+ 278	+ 29	+ 3.534
		%-ban	+ 5.0	+ 7.0	+ 2.6	+ 6.1	+ 4.4	+ 5.5	+ 19.0	+ 7.7	+ 10.0	+ 8.3
	1936.—1937. időszakban	szám- szerűleg	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1935.—1936. időszakhoz képest több (+) kevesebb (-)	%-ban	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1937. II.—1938. I. időszakban 1936. II.—1937 I. időszakhoz képest több (+) kevesebb (-)	szám- szerűleg	+ 26.990	+ 55	+ 29	+ 452	+ 404	+ 41.016	+ 51	+ 4.311	+ 341	+ 67.383
	%-ban	+ 6.1	+ 0.7	+ 6.4	+ 4.8	+ 4.0	+ 6.0	+ 9.3	+ 9.6	+ 9.7	+ 9.8	

** Az 1937. és 1938. évi adatok ideiglenesek.

1 Hírlapokkal együtt.

2) A postai pénzforgalomba bevont intézetek átutalásai nélkül.

I. Forgalom.*)

2. Táviró. 3 Távbeszélő.

Időszak	Táviró		Távbeszélő									
	Feladott	Kézbe- stett	Állomások száma ¹⁾					Közvet- len ösz- szeköt- tetése k száma	Számlált helyi beszélge- tések száma ezekben			
			táviratok darabszáma ezekben	a bpesti egység- es háló- zatban	a falur. és 200- nál több előfizetővel bíró hálózatban	a 200-nál keve- sebb	ösz- szesen		bpesti egység- es háló- zatban	vidé- ken	ösz- szesen	
Az 1930. évben	3.404	3.715	46 601	35.618		82.219	2.212	103.890	—	103.890		
Az 1931. évben	2.599	3.253	47.095	33.840		80.935	2.376	106.946	14.189	121.135		
Az 1932. évben	2.066	2.735	46.884	32.415		79.299	2.196	107.564	13.867	121.431		
Az 1933. évben	1.894	2.576	47.962	31.109		79.071	2.207	107.146	12.801	119.947		
Az 1934. évben	1.873	2.557	53.338	34.354		87.692	2.303	111.898	11.911	123.809		
Az 1935. évben	1.903	2.573	58.339	15.088	18.723	92.150	2.257	121.980	12.944	134.924		
Az 1936. évben	²⁾ 1.947	2.607	63.537	16.699	22.218	102.454	2.155	127.933	14.261	142.194		
1936. II.	130	184	59.222	15.234	18.737	93.193	1.730	109.35	1.129	12.064		
III.	137	196	59.698	15.287	18.895	93.880	1.752	10.300	1.042	11.342		
IV.	134	191	60.095	15.608	18.879	94.582	1.752	10.834	1.117	11.951		
V.	157	219	60.351	15.708	19.541	95.600	1.755	11.348	1.174	12.522		
VI.	174	227	60.931	15.855	19.709	96.495	1.765	11.072	1.152	12.224		
VII.	185	241	61.094	15.957	20.041	97.092	1.772	10.595	1.234	11.829		
VIII.	198	254	61.138	15.990	20.254	97.382	1.743	9.292	1.218	10.510		
IX.	182	238	61.663	16.168	20.351	98.182	1.755	9.810	1.209	11.019		
X.	183	242	62.250	16.254	20.375	98.879	1.751	11.014	1.281	12.295		
XI.	155	211	62.742	16.361	19.866	98.969	1.751	11.611	1.332	12.943		
XII.	161	220	63.537	16.699	22.218	102.454	2.155	10.796	1.271	12.067		
1937. I.	140	201	63.951	16.763	22.242	102.956	³⁾ 2.155	10.742	1.266	12.008		
1936 II.—1937. I. összesen:	1.936	2.624	—	—	—	—	—	128.349	14.425	142.774		
1937. II.	135	188	64.393	16.917	22.375	103.685	2.155	11.378	1.311	12.689		
III.	159	218	64.846	17.004	22.510	104.360	2.155	10.440	1.210	11.650		
IV.	154	212	65.100	17.076	22.599	104.775	2.155	11.371	1.337	12.708		
V.	186	244	65.348	17.158	22.798	105.304	2.025	12.007	1.353	13.360		
VI.	187	246	66.142	17.484	22.822	106.448	2.027	11.772	1.385	13.157		
VII.	200	262	67.103	17.562	22.411	107.076	2.041	10.867	1.372	12.239		
VIII.	220	278	67.445	17.678	22.614	107.737	2.053	9.988	1.392	11.380		
IX.	191	251	68.280	17.775	22.780	108.835	2.055	10.606	1.422	12.028		
X.	191	257	68.901	17.922	22.942	109.765	2.065	11.767	1.495	13.262		
XI.	173	229	69.588	18.062	23.083	110.733	2.115	12.130	1.501	13.631		
XII.	174	234	70.325	18.165	23.275	111.765	2.115	11.586	1.477	13.063		
1938. I.	152	212	70.853	18.469	23.223	112.545	2.133	11.929	1.543	13.472		
1937. II.—1938. I. összesen:	2.122	2.831	—	—	—	—	—	135.841	16.798	152.639		
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Összehasonlítások	1938. I. havában	szám- szerüleg	+ 12	+ 11	+6.902	+1.706	+ 981	+9.589	— 22	+1.187	+ 277	+ 1.464
	1937. I. havában	o)-ban	+ 8'6	+ 5'5	+ 10'8	+ 10'2	+ 4'4	+ 9'3	— 1'0	+ 11'0	+ 21'9	+ 12'2
	1936.—1937. időszakban	szám- szerüleg	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1935.—1936. időszakhoz	o)-ban	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1937. II.—1938. I. idő- szakban 1936. II.—1937. I. időszakhoz	szám- szerüleg	+ 186	+ 207	—	—	—	—	—	+7.492	+2.373	+ 9.865
	képest több (+) kevesebb (-)	o)-ban	+ 9'6	+ 7'9	—	—	—	—	—	+ 5'8	+ 16'4	+ 6'9

*) Az 1937. és 1938. évi adatok ideiglenesek.

1 Csak az üzemben levő előfizetői állomások

2) Vasuti táviróhivatalok forgalmávalegységűt.

3) 1936. decemberétől az összes nyilvántartott távbeszélő állomások.

I. Forgalom. *)

3. Távbeszélő. 4. Rádió,

Időszak	T á v b e s z é l ő							Rádió				
	Köz- pon- tok száma	Kezdeményezett			Érkezett			Engedélyesek száma				
		távolsági beszélgetések száma ezrekben							Buda- pesten	vidék- ken	össz- szesen	
		bpesti egység- es háló- zatban	vidék- ken	össz- szesen	a bpesti egység- es háló- zatban	vidék- ken	össz- szesen					
Az 1930. évben	1.426	1.431	3.363	4.794	1.391	3.301	4.692	108.161	199.748	307.909		
Az 1931. évben	1.445	1.285	3.094	4.379	1.281	3.004	4.285	111.774	213.258	325.032		
Az 1932. évben	1.446	1.183	2.558	3.741	1.138	2.479	3.617	113.360	208.616	321.976		
Az 1933. évben	1.465	1.145	2.345	3.490	1.059	2.306	3.365	115.114	213.065	328.179		
Az 1934. évben	1.494	1.157	2.467	3.624	1.081	2.426	3.507	118.010	222.107	340.117		
Az 1935. évben	1.524	1.249	2.863	4.112	1.152	2.822	3.974	122.676	230.231	352.907		
Az 1936. évben	1.550	1.287	2.972	4.259	1.206	2.932	4.138	127.540	237.814	365.354		
1936. II.	1.531	100	194	294	89	193	282	124.945	234.970	359.915		
III.	1.531	90	215	305	82	209	291	125.526	235.837	361.363		
IV.	1.533	100	210	310	92	209	301	125.554	235.654	361.208		
V.	1.536	96	228	324	89	224	313	125.250	234.783	360.033		
VI.	1.544	106	241	347	103	236	339	124.725	232.740	357.465		
VII.	1.549	116	288	404	110	282	392	123.901	231.168	355.069		
VIII.	1.552	121	296	417	114	291	405	123.486	230.970	354.456		
IX.	1.555	120	290	410	116	285	401	123.548	231.048	354.596		
X.	1.557	120	295	415	113	293	406	124.590	232.464	357.054		
XI.	1.557	114	262	376	109	259	368	126.230	235.113	361.343		
XII.	1.550	108	249	357	101	250	351	127.540	237.814	365.354		
1937. I.	1.550	101	237	338	93	237	330	129.593	241.605	371.198		
1936. II.—1937. I. összesen:	—	1.292	3.001	4.293	1.212	2.967	4.179	—	—	—		
1937. II.	1.550	102	224	326	94	221	315	130.553	243.611	374.164		
III.	1.551	96	240	336	90	238	328	131.388	244.700	376.083		
IV.	1.556	107	246	353	98	245	343	131.629	244.940	376.569		
V.	1.558	110	262	372	104	256	360	131.946	244.617	376.563		
VI.	1.561	114	276	390	113	273	386	130.785	242.966	373.751		
VII.	1.559	122	311	433	114	307	421	130.448	241.833	372.281		
VIII.	1.563	123	325	448	115	318	433	129.734	241.553	371.287		
IX.	1.566	125	317	442	119	313	432	130.117	242.123	372.240		
X.	1.569	121	328	449	117	323	440	131.190	243.529	374.719		
XI.	1.570	114	303	417	108	303	411	132.710	246.087	378.797		
XII.	1.573	110	294	404	101	295	396	134.465	248.809	383.274		
1938. I.	1.577	108	283	391	97	285	382	136.708	252.348	389.056		
1937. II.—1938. I. összesen:	—	1.352	3.409	4.761	1.270	3.377	4.647	—	—	—		
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Összehasonlítások	1938 I. havában	szám- szerűleg	+ 27	+ 7	+ 46	+ 53	+ 4	+ 48	+ 52	+7.115	+10.743	+17.858
	1937. I. havához képest több (+) kevesebb (-)	%-ban	+ 1'7	+ 6'9	+ 19'4	+ 15'7	+ 4'3	+ 20'3	+ 15'8	+ 5'5	+ 4'4	+ 4'8
	1936 —1937. időszakban	szám- szerűleg	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1935.—1936. időszakhoz képest több (+) kevesebb (-)	%-ban	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1937. II.—1938. I. időszakban 1936. II.—1937. I. időszakhoz képest több (+) kevesebb (-)	szám- szerűleg	—	+ 60	+ 408	+ 468	+ 58	+ 410	+ 468	—	—	—
	%-ban	—	+ 4'6	+ 13'6	+ 10'9	+ 4'8	+ 13'8	+ 11'2	—	—	—	

*) Az 1937. és 1938. évi adatok ideiglenesek.

II. A forgalom munkaegységekben*)

Időszak		Kincstári postahivataloknál:					Postamesteri hivataloknál és ügynökségeknél:																	
		Posta	Távíró	Távbeszélő	Rádió	Összes	Posta	Távíró	Távbeszélő	Rádió	Összes													
		munkaegységek száma																						
		ezrekben			ezrekben	%-ban	ezrekben			ezrekben	%-ban													
Az 1930. évben		186.223	27.761	105.715	5.953	325.652	71.3	98.809	11.325	16.843	3.891	130.868	28.7											
Az 1931. évben		161.075	22.657	103.432	6.494	293.658	72.7	80.932	9.792	15.387	4.234	110.345	27.3											
Az 1932. évben		135.946	17.848	97.845	6.900	258.539	72.9	70.612	7.847	13.667	4.174	96.300	27.1											
Az 1933. évben		129.388	16.501	95.047	6.774	247.710	72.6	69.057	7.049	13.326	3.912	93.344	27.4											
Az 1934. évben		130.711	16.294	99.131	7.185	253.321	72.3	71.557	6.974	14.471	4.052	97.054	27.7											
Az 1935. évben		132.288	16.663	108.581	7.516	265.048	72.0	74.560	7.130	17.197	4.155	103.042	28.0											
Az 1936. évben		137.907	17.822	114.310	7.804	277.843	71.6	79.933	7.327	18.430	4.251	109.941	28.4											
1936.	II.	11.241	1.215	9.434	650	22.540	73.0	6.185	490	1.303	358	8.336	27.0											
	III.	10.608	1.287	8.977	653	21.525	72.4	5.918	546	1.381	359	8.204	27.6											
	IV.	10.959	1.251	9.420	653	22.283	72.3	6.283	530	1.372	358	8.543	27.7											
	V.	11.267	1.474	9.787	652	23.180	72.6	6.368	585	1.456	356	8.765	27.4											
	VI.	10.248	1.553	9.712	648	22.161	72.6	5.880	636	1.507	353	8.376	27.4											
	VII.	11.415	1.698	9.662	645	23.420	71.4	6.608	712	1.699	349	9.368	28.6											
	VIII.	10.808	1.803	8.958	643	22.212	70.2	6.600	760	1.726	350	9.436	29.8											
	IX.	11.643	1.688	9.278	644	23.253	70.6	6.958	679	1.713	349	9.699	29.4											
	X.	13.224	1.696	10.010	649	25.579	70.3	7.960	698	1.782	351	10.791	29.7											
	XI.	11.539	1.449	10.301	657	23.946	71.9	6.810	595	1.601	355	9.361	28.1											
	XII.	14.228	1.531	9.713	664	26.136	70.8	8.253	593	1.568	358	10.772	29.2											
	1937.	I.	11.031	1.360	9.580	674	22.645	72.0	6.366	551	1.530	365	8.812	28.0										
1936. II.—1937. I. összesen:		138.211	18.005	114.832	7.832	278.880	71.6	80.189	7.375	18.638	4.261	110.463	28.4											
1937.	II.	10.880	1.274	9.975	679	22.808	72.6	6.260	517	1.456	369	8.602	27.4											
	III.	11.941	1.493	9.339	682	23.455	71.5	6.784	607	1.565	371	9.327	28.5											
	IV.	11.308	1.456	10.066	685	23.515	72.2	6.544	576	1.575	369	9.064	27.8											
	V.	11.208	1.677	10.506	686	24.077	72.1	6.568	678	1.681	368	9.295	27.9											
	VI.	11.708	1.718	10.473	681	24.580	71.8	6.830	694	1.751	366	9.641	28.2											
	VII.	12.144	1.840	10.042	679	24.705	70.0	7.563	778	1.893	363	10.597	30.0											
	VIII.	11.029	1.981	9.619	677	23.306	69.8	6.898	837	1.967	363	10.065	30.2											
	IX.	12.062	1.778	10.003	679	24.522	70.3	7.245	747	1.993	363	10.348	29.7											
	X.	13.308	1.781	10.722	684	26.495	70.0	8.227	728	2.041	365	11.361	30.0											
	XI.	12.293	1.592	10.848	691	25.424	71.6	7.415	650	1.916	370	10.351	28.9											
	XII.	14.727	1.645	10.489	719	27.580	70.5	8.716	644	1.850	354	11.564	29.5											
	1938.	I.	11.783	1.423	10.670	730	24.606	72.1	6.742	599	1.819	359	9.519	27.9										
1937. II.—1938. I. összesen:		144.391	19.658	122.752	8.272	295.073	71.1	85.792	8.055	21.507	4.380	119.734	28.9											
—		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—											
—		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—											
Összehasonlítások	1938. I. havában	szám-szerűleg	+	752	+	63	+	1.090	+	56	+	1.961	—	+	376	+	48	+	289	—	6	+	707	—
	1937. I. havához képest több (+) kevesebb (-)		%-ban	+	6.8	+	4.6	+	11.4	+	8.3	+	8.7	—	+	6.1	+	8.7	+	18.9	—	1.6	+	8.0
	1936—1937. időszakban	szám-szerűleg	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1935—1936. időszakhoz képest több (+) kevesebb (-)		%-ban	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1937. II.—1938. I. időszakban, 1936. II.—1937. I. időszakhoz képest több (+) kevesebb (-)	szám-szerűleg	+	6.180	+	1.653	+	7.920	+	446	+	16.193	—	+	5.603	+	680	+	2.869	+	119	+	9.271	—
			%-ban	+	4.5	+	9.2	+	6.9	+	5.6	+	5.8	—	+	7.0	+	9.2	+	15.4	+	2.8	+	8.4

*) Az 1937. és 1938. évi adatok ideiglenesek.

II. A forgalom munkaegységeiben.*)

Időszak		Összes postai szerveknél:														
		Posta		Távíró		Távbeszélő		Rádió		Összes						
		munkaegységek száma														
		ezrekben		%-ban		ezrekben		%-ban		ezrekben						
Az 1930. évben		285.032	62.4	39.086	8.6	122.558	26.8	9.844	2.2	456.520						
Az 1931. évben		242.007	59.9	32.449	8.0	118.819	29.4	10.728	2.7	404.003						
Az 1932. évben		206.558	58.3	25.695	7.2	111.512	31.4	11.074	3.1	354.839						
Az 1933. évben		198.445	58.2	23.550	6.9	108.373	31.8	10.686	3.1	341.054						
Az 1934. évben		202.268	57.8	23.268	6.6	113.602	32.4	11.237	3.2	350.375						
Az 1935. évben		206.848	56.2	23.793	6.5	125.778	34.2	11.671	3.1	368.090						
Az 1936. évben		217.840	56.2	25.149	6.5	132.740	34.2	12.055	3.1	387.784						
1930.	II.	17.426	56.4	1.705	5.5	10.737	34.8	1.008	3.3	30.876						
	III.	16.526	55.6	1.833	6.2	10.358	34.8	1.012	3.4	29.729						
	IV.	17.242	55.9	1.781	5.8	10.792	35.0	1.011	3.3	30.826						
	V.	17.635	55.2	2.059	6.4	11.243	35.2	1.008	3.2	31.945						
	VI.	16.128	52.8	2.189	7.2	11.219	36.7	1.001	3.3	30.537						
	VII.	18.023	55.0	2.410	7.4	11.361	34.6	994	3.0	32.788						
	VIII.	17.408	55.0	2.563	8.1	10.684	33.8	993	3.1	31.648						
	IX.	18.601	56.4	2.367	7.2	10.991	33.4	993	3.0	32.952						
	X.	21.184	58.3	2.394	6.6	11.792	32.4	1.000	2.7	36.370						
	XI.	18.349	55.1	2.044	6.1	11.902	35.7	1.012	3.1	33.307						
	XII.	22.481	60.9	2.124	5.7	11.281	30.6	1.022	2.8	36.908						
	1937.	I.	17.397	55.3	1.911	6.1	11.110	35.3	1.039	3.3	31.457					
1936. II.—1938. I. összesen:		218.400	56.1	25.380	6.5	133.470	34.3	12.093	3.1	389.343						
1937.	II.	17.140	54.6	1.791	5.7	11.431	36.4	1.048	3.3	31.410						
	III.	18.725	57.1	2.100	6.4	10.904	33.3	1.053	3.2	32.782						
	IV.	17.852	54.8	2.032	6.3	11.641	35.7	1.054	3.2	32.579						
	V.	17.776	53.2	2.355	7.1	12.187	36.6	1.054	3.1	33.372						
	VI.	18.538	54.2	2.412	7.0	12.224	35.7	1.047	3.1	34.221						
	VII.	19.707	55.8	2.618	7.4	11.935	33.8	1.042	3.0	35.302						
	VIII.	17.927	53.7	2.818	8.5	11.586	34.7	1.040	3.1	33.371						
	IX.	19.307	55.4	2.525	7.2	11.996	34.4	1.042	3.0	34.870						
	X.	21.535	56.9	2.509	6.6	12.763	33.7	1.049	2.8	37.856						
	XI.	19.708	55.1	2.242	6.2	12.764	35.7	1.061	3.0	35.775						
	XII.	23.443	60.0	2.289	5.8	12.339	31.5	1.073	2.7	39.144						
	1938.	I.	18.525	54.3	2.022	5.9	12.489	36.6	1.089	3.2	34.125					
1937. II.—1938. I. összesen:		230.183	55.5	27.713	6.7	144.259	34.8	12.652	3.0	414.807						
—		—	—	—	—	—	—	—	—	—						
—		—	—	—	—	—	—	—	—	—						
Összehasonlítások	1938. I. havában	szám- szerüleg	+	1.128	—	+	111	—	+	1.379	—	+	50	—	+	2.668
	1937. I. havához képest több (+) kevesebb (-)		0/0-ban	+	6.5	—	+	5.8	—	+	12.4	—	+	4.8	—	+
	1936—1937. időszakban	szám- szerüleg	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1935—1936. időszakhoz képest több (+) kevesebb (-)		0/0-ban	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1937. II.—1938. I. időszakban 1936. II.—1937. I. időszakhoz képest több (+) kevesebb (-)	szám- szerüleg	+	11.783	—	+	2.333	—	+	10.789	—	+	559	—	+	25.464
			0/0-ban	+	5.4	—	+	9.2	—	+	8.1	—	+	4.6	—	+

1937. és 1938. évi adatok ideiglenesek.

A munkaegységekben kifejezett forgalom az 1937. év január hónapjához viszonyítva 8·5%-kal emelkedett. Ez annál is inkább figyelemre méltó, mert az 1937. évi januári forgalom az 1936. évhez viszonyítva csak 5·2%-os emelkedést mutatott fel. Legjelentősebb a távbeszélő üzletág forgalmának emelkedése (12·4%), ezt követi a postai üzletág 6·5%-os emelkedésével, majd a távíró 5·8 és végül a rádió üzletág 4·8%-os emelkedésével. Az utolsó 10 évben a f. évi januári forgalmat csak az 1929. és az 1930. évi januári forgalom haladta meg. Összehasonlításként szolgáljanak a következő adatok:

1929. január	36·2 millió munkaegység.
1930. „	37·3 „ „
1931. „	33·9 „ „
1932. „	29·4 „ „
1933. „	27·3 „ „
1934. „	27·7 „ „
1935. „	28·8 „ „

1936. „	29·9 millió munkaegység,
1937. „	31·5 „ „
1938. „	34·1 „ „

A munkaegységek számát kincstári postahivatalok és postamesteri hivatalok szerinti részletezéssel feltüntető táblázat adatai szerint, a postamesteri hivataloknál és ügynökségeknél a rádió munkaegységek száma 1·6%-kal csökkent. Ismételten megjegyezzük, hogy ez a csökkenés kizárólag annak a következménye, hogy a Kispeszt 1. sz. postahivatal forgalma és így a rádiómunkaegységek is 1937. december óta a kincstári postahivatalok forgalma között szerepel. Egyébként a rádióelőfizetők száma és így a rádiómunkaegységek is a postamesteri hivataloknál szintén emelkedett. A Kispeszt 1. sz. postahivatal kincstárosításának következménye az is, hogy a kincstári postahivatalok rádiómunkaegységei nagyobb mértékben (8·3%-kal) emelkedtek.

KÜLFÖLDI SZEMLE.

Revue étrangère.

POSTA.

Anglia.

Az angol posta kb. egy év óta igen jó eredménnyel alkalmazza az úgynevezett guruló postahivatalt. Ez nem más, mint vontató motor után akasztott nagyobb méretű pótkocsi, postahivatalnak berendezve; természetesen a célnak megfelelő különleges kivitelben. A pótkocsit négyhengeres, nagyteljesítményű traktor vontatja. Ez a megoldás célszerűnek bizonyult, mert lehetővé tette a pótkocsi mind a négy oldalának akadálytalan kihasználását; de ebben a kivitelben a legkülönbözőbb terepeken is sokkal könnyebben lehet megfelelő helyzetben felállítani az alkalmi postahivatalt, mintha az a motorral összefüggően egybe volna építve. Hossza a traktorral együtt összesen 10 méter, a pótkocsi 2·5 m széles, magassága pedig 2·8 méter. Kívülről, mint az angol posta valamennyi járműve, vörösre van fényezve, oldalán a G. P. O. (General Post Office) kezdőbetűkkel. A közönség kényelmét szolgálja a kocsi külső falára felszerelhető három íróasztalka, két bélyegautomata és egy levélszekrény. A levélszekrénybe dobott küldemények egyenesen egy postaszámba esnek. A felvett anyag tehát a kocsiiban nem kerül feldolgozásra. A három

kezelőablak, valamint a két távbeszélőfülkéhez vezető bejárat fölé védőernyőt lehet kifeszíteni; ezen kívül esős időben, vagy felázott talaj esetén, járódeszkákkal teszik a kocsit megközelíthetővé és így megkímélik a közönséget az időjárás kellemetlenségeitől.

A kocsi belseje három helyiségre oszlik: leghátul van elhelyezve a két távbeszélőfülke, a középső rész kezelőhelyiségül, a kocsi redőnyét elválasztott első harmada pedig csomagraktárként szolgál.

Ha a látogató a leereszthető lépcsőkön a kocsi belsejébe lép, jobbra és balra látja maga mellett a tökéletes hangszigetelésű távbeszélőfülkéket, amelyeknek berendezése semmiben sem különbözik a megszokottól. A hölgyek megtalálják benne az angoloknál hagyományos kis tükröt, a dohányosok pedig a hamutartót. A fülkék tetején villamos szellőztető van felszerelve, amit a fülke használója a szükségeshez mérten működésbe hozhat. Ha a guruló postahivatal kézikapcsolású hálózatok területén működik, a gépkapcsolású hálózatoknál is használható távbeszélő készülékek számtárcsáit védőfedővel zárják el.

A kezelőhelyiségbe ajtón át lehet bejutni. A padló szürke linóleummal van borítva. Jobboldalt találjuk a három felvezető munkahelyet, tolóablakkal felszerelve. A

tolóablakok alatt húzódik a munkaasztal, bélyegzőkkel, szolgálati távbeszélőkészülékkel, kapcsolótáblával stb. Röviden: mindent meg lehet találni, ami egy teljesen felszerelt kisebb postahivatal berendezéséhez tartozik. Balra van elhelyezve egy külön állványon a táviróleadó állomás, amelyet minden táviróvonalra rá lehet kapcsolni. Kissé távolabb csukható mosdófelszerelés (hasonló a tengerjáró hajók fülkéiben felszerelt mosdókhoz), valamint villamos főzőlap áll a személyzet rendelkezésére. A vizellátást magasan elhelyezett tartály biztosítja.

A csomagraktár helyisége egyúttal a villamos energiát szolgáltató telepek befogadására is szolgál. A kocsni áramszükségletét a traktor motorjával hajtott dinamó szolgáltatja.

A kocsni belseje világos szürke, a kapcsolótáblák fekete bakelitből készültek. A fémrészek rozsdamentes acélból valók. Különös gondot fordítottak a világításra is. Nyolc tető és négy fali lámpán kívül, szükség esetén még minden munkahelyen a fali csatlakozó útján asztali lámpákat is lehet használni. (P. Z. 1938:1.)

*

Az angol fennhatóság alatt álló csendesóceáni Tonga szigetek egyik tagja, Niua Fu és a legközelebbi nagyobb sziget között éveken át igen érdekes módon történt a postaközvetítés. Ez a jelenleg mintegy 1300 főnyi lakost számláló vulkáni eredetű kis sziget ugyanis majdnem szabályos kőralakú, azért hajók kikötésére nem alkalmas.

A postát vitorlás hajó szállítja a sziget közelébe, minthogy azonban a hullámverés állandóan, de különösen a viharos időszakban igen erős, a zárlatok partra szállítására különleges eszközöket kellett igénybe venni. Régebben erre a célra rakétákat alkalmaztak, vagyis a postát a hajóról a partra lötték. Ez a módszer azonban nem vált be, mert gyakran előfordult, hogy a küldemények a tengerbe vagy a parti bozótba hullva odavesztek. Ezért 1903-ban a bádogdobozban való postaközvetítésre tértek át.

Ez az ugyancsak különleges módszer abban állt, hogy a szigetre szóló postanyagot bádogdobozba zárták, azt leolmozták és egy faládhöz mint tutajhoz hozzáerősítve a fedélzetről a tengerbe dobták. A hullámverés a zárlatot a sziget közelébe sodorta, ahonnan azt bennszülpött úszók vitték partra. A szigeten feladott és vízhatlan burkolattal ellátott levélpostai küldeményeket ugyancsak úszva vitték a hajóhoz, amelyre azt kötélre erősített vö-

dörben húzták fel. Ez a postaközvetítés, különösen viharos időjárás esetén, vagy erős hullámzáskor természetesen nem volt veszélytelen. A tengerben úszó bennszülpött ugyanis állandóan abban a veszélyben forgott, hogy a hullámok valamelyik sziklához csapják. A színes postaközvetítők elismerésre méltó ügyességének lehet köszönni, hogy mindössze egyetlen esetben ment veszendőbe a zárlat, akkor is azért, mert azt a hajóról idő előtt dobták a tengerbe.

A sziget postahivatalát 1886-ban létesítették. Kezdetben csak egyszerű, „Niua Fu-Tonga” felirású keletbélyegzőt használtak a sziget levélanyagának lebélyegzésére. Később azonban egy élelmes vállalkozó felismerte a különös postaközvetítési módnak a ritkaságok gyűjtőire gyakorolt vonzóerejében rejlő lehetőséget és az ő kezdeményezésére a sziget postahivatalát különleges bélyegzőkkel látták el. A bélyegzők gumiból készültek, lenyomatuk a bélyegzőgépek lenyomatához hasonló. Szövegük angol nyelven a következő: „Bádogdobozkanu-postán továbbítva, Niua Fu Tonga”. Ezekhez a bélyegzőkhöz fekete, zöld, vörös vagy viola színű festéket használtak.

Ezt az egyedülállóan különleges, de kissé bizonytalan és igen veszélyes postaközvetítési módot a cápák megisméltető támadásai miatt 1930-ban megszüntették. Azóta a sziget és a postahajó között a közvetítő szolgálatot csónakok segítségével látják el. (P. Z. 1938:1.)

Hollandia.

Érdekes újítást vezettek be Amsterdamban és Hágában. Nyilvános helyeken hanlemez felvevő automatákat állítottak fel, amelyek a megfelelő pénzdarab bedobása után bárkinek a hangját lemezre rögzítik. A hangtölcsérbe egy percig lehet belebeszélni és ez alatt a készülék mintegy 150 szót vesz fel. Az idő leteltével a kész hanglemez alul kiesik a megfelelő boríték kíséretében, amelyet felbélyegzés után a benne elhelyezett lemezzel együtt a legközelebbi levélszekrény útján fel lehet adni. Az ilyen küldemények kíméletlen lebélyegzésére természetesen a holland posta különös gondot fordít. A „beszélő levél” néven népszerűsített újdonságnak Hollandiában máris szép sikere van. (P. Z. 1938:1.)

Kína.

A napilapok hasábjain napjainkban gyakran szereplő Kína, ez a 400 milliós lakosságú ázsiai birodalom jogosan dicsekedhetik azzal, hogy postája legrégibb a világon. Ismerünk ugyan ókori kultúrnépeket, amelyeknek postaintézménye még előbb kifejlődött, ezek a népek azonban a száza-

dok viharaiiban eltűntek a föld színéről, a kínai birodalom ellenben ősi postaberendezésével együtt napjainkban is fennáll.

A többi antik kultúrnép postájához hasonlóan a kínai is, a gyalogos vagy lovas küldöncszolgálatból fejlődött ki és kezdetben csaknem kizárólag az uralkodóház céljait szolgálta. Kína ugyanis már a legősibb időkben számos tartományból álló birodalom volt, amelyet az uralkodói tekintély tartott össze egységes egésszé. Így a központi kormányzat és a vidéki hatóságok közötti rendszeres és megbízható hírszolgálat szükségessége korán jelentkezett. A Csu-dinasztia (Kr. e. 1100—256) uralkodásának kezdetén építették ki azután azt a hatalmas posta-hálózatot, amely a legtávolabbi tartományokat is terszerűen közlekedő küldöncjáratokkal kapcsolta bele az óriási birodalom vérkeringésébe és amely annyi évszázad óta napjainkban is működik.

Természetes, hogy mint minden ősi intézmény, úgy a kínai posta is a századok folyamán változásokon ment keresztül és ezek a változások nem jelentettek minden esetben egyúttal tökéletesedést. Így igen hátrányosan érezte hatását a legújabb időkig az a körülmény, hogy a hírszolgálat nem volt egységes. Már a legősibb időkben kétféle, állami kézben tartott hírszolgálati szervezet és igazgatás működött: a császári és az általános postaszolgálat. A „császári postaszolgálat” vezetője, a vezérpostamester Pekingben tartotta székhelyét. Ez a hírszolgálati szervezet csak a tartományok fővárosaiban tartott fenn hivatalokat egy-egy postamester vezetése alatt. A császári posta tulajdonképeni feladata a császári rendeletek és egyéb hivatalos írások szállítása volt, a valóságban azonban a magas állami méltóságok küldeményeit is továbbította. A küldöncök válogatott férfiak soraiból kerültek ki, nagy tekintélyt és sokféle előjogot, kedvezményt élveztek.

A másik állami postaszervezet, az „általános posta” irányítását ugyancsak Pekingből intézték, de ez az intézmény az egész birodalomra kiterjedt és minden egyes, fallal körülvett kínai városban voltak hivatalai. A kerület vezetője nevezte ki a helyi postamestereket, akik a küldöncökre ügyeltek fel és azokért felelősséggel tartoztak. A küldöncök kötelessége volt a rájuk bízott anyagot a legközelebbi postaállomásig szállítani. Minden állomáson könyvet vezettek az érkezett és a továbbított küldeményekről. Azonkívül minden hivatalos levélre föl kellett jegyezni a továbbítás időpontját. Az egyes állomások egymástól átlagosan 30 li (kb 18 km) tá-

volságra feküdtek. Az egyes küldemények sürgössége szerint azokat naponta 200—500 li sebességgel kellett előírás szerint szállítani. A küldöncöknek rendkívül szigorúan számontartott kötelességük volt a kiszabott utat az időjárásra való tekintet nélkül megtenni. A küldöncök általában gyalog, sürgős esetekben azonban ökor vagy lóvonatású taligán, esetleg lóháton közlekedtek. Az „általános postaszolgálat” az itt leírt alakban 1896-ig működött.

Igen kiterjedt báziszatuk volt Kínában még a múlt évszázad végén is a különböző magán postavállalatoknak. Minden nagyobb városban alakult az évszázadok folyamán egy-egy „postás-céh”, amelyek törvényes elismerésben és védelemben részesültek, de ennek ellenében működésük szigorú szabályokhoz volt kötve. A törvények ellen vétő céhtagokat magas pénzbüntetéssel sújtották és a céhből örök időkre kizsáztották. A céhek mérsékelt díjazásért leveleken kívül pénzt, értéktárgyakat és kisebb csomagokat is szállítottak.

Amikor a kínai birodalom megnyitotta kikötőit a külföld előtt, a császári vámhivatalokkal egyidejűleg „polgári postaszolgálat” néven új berendezést létesítettek, amelynek működési köre azonban csak az érdekelt kikötővárosokra és Pekingre terjedt ki. Ezt a szolgálatot külföldi vámszakemberek szervezték, akiknek ismételt sürgetésére 1876-ban végre a kínai kormányzat készen mutatkozott az egész kínai postaszervezetnek európai minta szerint való újjászervezésére. Ezt azonban a mai napig sem sikerült teljes mértékben megvalósítani. A vámigazgatás „polgári postaszolgálat” évtizedekig küzdött az egyéb kínai postaszervezetek versenyével, amíg végre egy 1896-ban kiadott császári rendelet a postaszolgálat ellátását állami feladattá emelte. Ez az évszám jelzi a kínai posta modern irányban való fejlődésének kezdetét. A magánposták megszűntek, a császári és az általános posta szervezete pedig egységes vezetés alá került. 1911-ig a posta a vámigazgatás külföldi vezetőinek volt alárendelve, azóta pedig a kereskedelmi minisztérium ügykörébe tartozik.

A különleges kínai viszonyok következtében a postaszállítás túlnyomóan még ma is küldöncök útján történik. Az ide vonatkozó statisztika érdekesebben világít rá az európai viszonyokhoz képest még igen kezdetleges állapotokra: a postai szállításra felhasznált útvonalaknak csak 3%-a a vasút, ezzel szemben 74,5%-a küldöncjárat, 11,3%-a hajóvonal, 8%-a omnibusz, a légi vonalakra pedig 2,5% jut. Ez a helyzet az ottani nagy távolságokban leli magyarázatát: nem egy kerületi postaiigazgatóság te-

rülete nagyobb, mint akárhány nagy európai államé. Kínában van egyébként a világ leghosszabb küldőnevonala. Ez a kínai Turkesztánban fekvő Tihwafutól Urgán át Kalganig vezető, 6930 km hosszú út.

Kína 1914 óta tagja a Világpostaegyesületnek. A Nemzetközi Iroda adatai szerint 1934-ben a birodalomnak 12.000 postahivatala és ügynöksége 26.000 alkalmazottal foglalkoztatott. Az ú. n. kiegészítő postahivatalok száma mintegy 30.000.

Érdekes üzletága a kínai postának az úgynevezett népbiztosítás, amelynek keretében legfeljebb 500 dollár értékű élet- és lejáratra szóló biztosításokat lehet kötni. Hogy ez az üzletág miképpen váltotta be a várakozást, arról egyelőre még nincsenek adatok. Ezt a szolgálatot ugyanis csak 1936-ban rendszeresítették. (P. Z. 1938:1.)

(Kovács.)

TÁVIRÓ

A képtávíró fejlődése 1936-ban. Különböző folyóiratokban megjelent cikkekből, rövid hírekből olvasóink értesülést szereztek az egyes országokban megnyitott képtávíró szolgálatról. Érdeklődésre tarthat tehát számot, ha az alábbiakban a képtávírószolgálatnak az 1936. évben történt fejlődéséről beszámolunk:

A képtávírószolgálat főigénybevevői még mindig a hírlapok, folyóiratok. Mivel az általuk továbbított képek nagysága nem haladta meg lényegesen a 13×18 cm-t, a képtávírószolgálatban résztvevő országok megállapodtak abban, hogy a nagy 18×25 cm-es felületű képdobot gazdaságossági okokból körülbelül fél akkora dobbal helyettesítik, amely a 13×18 cm-es nagyságú képek továbbítására alkalmas. Az utolsó évben további két igazgatás alakította át képtovábbító készülékét kis dobra: Nagy-Britannia és Olaszország. Ezidőszert Európában csak Ausztria, Dánia, Svédország és Norvégia dolgoznak még nagy képdobbal, a németalföldi táviróigazgatás 1936-ban egy még régebbi képtávírókészüléket használt, még pedig a tengerentúli képtávíró szolgálatra szánt Telefunken készüléket, amely készülék dobjának felülete 10×20 cm. A németalföldi igazgatás el is határozta, hogy rövidesen áttér a kis normaldobra és amsterdami képtávíróállomásának készülékét úgy alakíttatja át, hogy a többi európai képtávíróállomással felvehesse a forgalmat. Még nem ismeretes, hogy az 1937. év folyamán elűntek-e Európában — amint azt remélni lehetett — a használatban volt nagy képdobok s így a képtávírókészülékek egységesítése által

kialakulhat-e az európai képtávírhálózat, amelyen a képtávíratok továbbítása az ediginél gyorsabbá válik s egyúttal minősége is jobb lesz. A kis dobbal történt képtávítelnél már alig lehet a továbbítandó képet az átvitt képtől megkülönböztetni.

Az 1936. év folyamán további két ország csatlakozott a képtávíróhálózathoz: Lengyelország, a Varsóban felállított nyilvános képtávíróállomással és Cseh-Szlovákország, amely nyilvános képtávíróállomását Prágában rendezte be. Lengyelország 1936 végéig Németországgal és Nagybritanniával, Cseh-Szlovákországgal pedig Németországgal, Nagybritanniával és Franciaországgal nyitotta meg a nyilvános képtávírószolgálatot. E két országgal az európai képtávíróhálózatba bevont országok száma 13-ra emelkedett.

Uj rádióképtávíró összeköttetés nyílt meg Franciaország és Francia Szomalífold közt. Azzal, hogy Clermont-Ferrandban új nyilvános képtávíróállomást helyeztek üzembe, Franciaország 10 nyilvános képtávíróállomással rendelkezik. E 10 üzembenlévő nyilvános képtávíróállomáson kívül, a francia táviró igazgatás az 1936. év folyamán még alkalmi képtávíróállomásokat is helyezett üzembe, így július 12. és 13-án Versailles-ban, a frontharcosok összejövétele, majd szeptember 11., 12. és 13-án Lourdes-ban a frontharcosok zárandoklata alkalmával. Ezeket az alkalmi képtávíró állomásokat mind a közönség, mind a hírlaptudósítók igénybevétték.

Németországban 1936-ban az ötödik nyilvános képtávíróállomást helyezték üzembe, még pedig Breslauban. Breslaun kívül Berlinben, Frankfurt (Main), Köln és Münchenben állnak még nyilvános képtávíróállomások a közönség rendelkezésére. Az olympiai játékok alkalmával öt alkalmi képtávíróállomást tartott a német táviróigazgatás üzemben: háromat Nagy-Berlinben, egyet Garmisch-Partenkirchenben és egyet Kielben. Ebből az alkalomból a képtávíró teherbíró képességéről tanubizonyosságot tett. A modulációs eljárás jelentős tökéletesítése, a képeknek rádiótávíróösszeköttetésekben igen nagy távolságra való kifogástalan átvitelét s átmenetileg Berlin és Tokio közt képtávíróösszeköttetés létesítését tette lehetővé. Ezen az alkalmi képtávíró összeköttetésen az olympiai játékok alkalmával 52 képet továbbítottak Tokioba 12.200 cm² összfelület nagysággal. E képeket német részről Siemens képtovábbító készülékeken továbbították és Japánban saját rendszerű képtávíró készülékeken vették. A fix-képtávíróállomásokon kívül

még 14 hordozható képtovábbító készülék állt rendelkezésre, amelyeket a német igazgatás röviddel az olimpiai játékok előtt állítottott össze. Ezek közül kettőt a berlini képtávíró állomás berendezéseinek megerősítésére használtak fel. Egy mozgó táviróhivatalban állandóan három képtovábbító készülék állt üzemkészben. Valamennyi hordozható képtovábbító készülék oly képdobbal volt felszerelve, amely 13×18 cm-es képek átvitelét biztosította s Amsterdam kivételével Európa valamennyi nyilvános és magán képtávíróállomásának továbbíthattak képeket.

Az európai magán képtávíróállomások száma 1936-ban Belgiumban eggyel, Nagy-Britanniában eggyel és Franciaországban héttel növekedett. E szerint 1936 végén összesen 21 olyan képtávíróállomás volt üzemben, amely hírlapvállalatok tulajdonában volt és a nyilvános képtávíróhálózatba bekapcsolódhatott, még pedig kettő Németországban, egy Belgiumban, tíz Franciaországban, négy Nagybritanniában és négy Olaszországban.

Míg a nemzetközi viszonylatban a magán képtávíróállomások közti és a magán képtávíróállomásokkal való forgalomban a díjazás alapja a vezetékek igénybevételi ideje és a forgalmi idő (erős, gyengeforgalmi idő) volt, addig a nyilvános képtávíróállomások közti forgalomban a díjazás alapjául egy cm^2 képnagyság szolgált egységül és legkisebb díjként 100 cm^2 képnagyságnak megfelelő díjat szedtek. Hogy a képtovábbításért szedett díjak a fenntartási költségeket jobban fedezték, a táviró nemzetközi tanácsadó bizottság (C. C. I. T.) 1936. évi varsói ülésén a díjaknak a nyilvános képtávíróállomások közti forgalomban való kiszámítását két díjfokozatban állapította meg. E szerint az első díjfokozatba tartozik az a képtávírat, amelynek nagysága a kis képdob alkalmazása esetén nem haladja meg a 120 cm^2 -t, a nagy képdob alkalmazása esetén pedig a 210 cm^2 -t. A második díjfokozatba tartoznak mindazok a képek, amelyek a kis képdobon a 120 cm^2 -t, a nagy képdobon pedig a 210 cm^2 -t meghaladják, de az alkalmazott dob használható felületénél nem nagyobbak. A díjaknak ezt az új kiszámítási módját alkalmazzák azóta az összes képtávíró-viszonylatok nyilvános képtávíróállomások közti forgalmában.

Az Amerikai Egyesült Államokban az American Telephone and Telegraph Company az 1935 január 1-én távbeszélő áramkörök felhasználásával üzembehelyezett képtávíróhálózatot, amely kereken 8000 mérföld kiterjedésű és 26 várost foglal ma-

gába, továbbfejlesztette. A társaság, az európai igazgatásokkal ellentétben, a 10.5×16 cm felszínű képdobot 27.5×42.5 cm felszínű képdobra cserélte fel. A képtovábbító hálózat 26 állomása közül bármely állomás az összes állomások részére egyidőben tud képeket továbbítani. Ujabbban Newyork és Chicago között is megnyílt a képtávíró szolgálat.

A Radio Corporation of America Newyork és Philadelphia között ultrarövid hullámú rádióképtávíró összeköttetést helyezett üzembe, többszörös rendszerrel. Az összeköttetés hossza 91 mérföld s két erősítő állomást iktattak közbe. Ez az összeköttetés írott vagy nyomtatott hírek átvítésére szolgál s az ily módon továbbított híreknek a titkosságát biztosítja. A társaság tervbevette, hogy ezt az összeköttetést Baltimore-ig és Washington-ig meghosszabbítja. A hírek átvítése három méteres hullámhosszon történik s e célra a több csatornás rendszerben egyetlen egy vívfrekvenciát használnak. Az egyes csatornákat szűrőberendezés választja el egymástól. Ezen a hullámhosszon egyidőben két képtávíróösszeköttetést, két távgépíró összeköttetést és egy táviró összeköttetést tartanak üzemben. E képtávíró összeköttetésen az átvetések percenként 55 cm^2 -es képfelület-gyorsasággal történnek, ami percenként 120 szavas továbbítási gyorsaságnak felel meg. Hasonló összeköttetés áll fenn Newyork és New Brunswick közt is. Ezek a többszörös összeköttetések lehetőséget nyújtanak nemcsak arra, hogy a vezetékes forgalmat magukhoz vonzzák, hanem azáltal, hogy leveleket és nyomtatványokat is lehet rajtuk átvéteni, a postaszolgálatnak is meglehetősen konkurenciát jelentenek.

A London és Newyork közt üzemben lévő képtávíró összeköttetést, amelyet eddig kizárólag csak a hírlapok képeinek átvételére használtak fel, 1936 év közepétől kezdve üzleti értesítések, üzleti jelentések átvételére is igénybe veszik, mivel bebizonyosult, hogy ezen az úton amerikai üzletek jelentéseit és értesítéseit kifogástalanul és oly gyorsan lehetett Európába továbbítani, hogy azok Amerikában és Európában is egy- s ugyanazon időben megjelenhettek a hírlapokban.

Amint az előadottakból látjuk, a képtávíró mind Európában, mind Európán kívül, állandóan új ösztönzőerőt kap, amely a képtávíró szolgálatnak a jövőbeni továbbfejlesztésére kecsegtető reményt nyújt. (Tel. Praxis 1937:15.)

Dr. Kende Félix.

VII. Egy távbeszélő állomásra eső helyi beszélgetések száma:

Sorrend 1936-ban	O r s z á g	1936	1935	Sorrend 1935-ben
1	Románia	3.132	3.060	2
2	Izland	2.663	—	—
3	Görögország	2.397	1.736	6
4	Lengyelország	1.991	2.141	4
5	Portugália	1.802	2.510	3
6	Dánia	1.398	1.406	8
7	Svédország	1.356	1.372	9
8	Finnország	1.341	1.478	7
9	Lettország	1.322	1.345	10
10	Magyarország	1.168	1.120	12
11	Norvégia	1.129	1.097	13
12	Cseh-Szlovákország	1.127	1.164	11
13	Esztország	923	904	15
14	Litvánia	899	954	14
15	Danzig	892	873	16
16	Irország	718	694	17
17	Belgium	701	693	18
18	Anglia és Északirrország	666	672	19
19	Németország	664	663	20
20	Franciaország	468	470	21
21	Svájc	442	461	22
22	Luxemburg	299	307	23
23	Albánia	74.2	73.8	24
—	Jugoszlávia	—	4.786	1
—	Spanyolország	—	2.066	5

VIII. Egy távbeszélő állomásra eső távolsági beszélgetések száma.

1	Finnország	292	262	2
2	Luxemburg	253	265	1
3	Svájc	230	236	3
4	Dánia	227	223	4
5	Lettország	200	197	5
6	Esztország	135	131	7
7	Belgium	113	113	8
8	Portugália	112	106	10
9	Németalföld	107.5	97.9	13
10	Lengyelország	107	111	9
11	Litvánia	98	98	12
12	Izland	96	101	11
13	Románia	89.8	88.4	15
14	Cseh-Szlovákország	87	89	14
15	Németország	83.5	81.8	17
16	Irország	81.8	81	18
17	Svédország	75.7	76.8	19
18	Norvégia	72.2	69.2	20
19	Olaszország	60	61	22
20	Danzig	59.2	56.7	23
21	Görögország	55.5	56.5	24
22	Albánia	52.6	53.7	25
23	Magyarország	36.0	36.0	26
24	Anglia és Északirrország	35.6	34.8	27
25	Ausztria	26.0	27.5	28
—	Bulgária	—	139.4	6
—	Jugoszlávia	—	87	16
—	Spanyolország	—	66.2	21

IX. Egy lakásra eső helyi beszélgetések száma:

Sorrend 1936-ban	O r s z á g	1936	1935	Sorrend 1935-ben
1	Irország	158	—	25
2	Dánia	152.2	148.4	1
3	Svédország	148.8	141.1	2
4	Norvégia	82.3	78.2	3
5	Finnország	56.6	58.4	4
6	Lettország	48.7	47.2	5
7	Danzig	45.2	43.7	7
8	Svájc	44.8	45.2	6
9	Anglia és Északírország	40	37	8
10	Németország	33.7	32.3	9
11	Belgium	30.4	28.4	11
12	Esztország	21.1	18.6	13
13	Magyarország	18	16	15
14	Franciaország	17	16	14
15	Portugália	16	21	12
16	Cseh-Szlovákország	16	15	18
17	Luxemburg	14.7	14.4	19
18	Lengyelország	14.6	15.4	16
19	Görögország	12.2	7.3	22
20	Románia	12.1	10.6	20
21	Irország	8.7	8.1	21
22	Litvánia	7	7	23
23	Albánia	0.06	0.05	24
—	Jugoszlávia	—	15.1	17
—	Spanyolország	—	28.5	10

X. Egy lakásra eső távolsági beszélgetések száma.

1	Dánia	24.7	23.5	1
2	Svájc	23.3	23.2	2
3	Luxemburg	12.5	12.5	3
4	Finnország	12.3	10.4	4
5	Svédország	8.3	7.9	5
6	Lettország	7.4	6.9	6
7	Izland	5.7	5.6	7
8	Norvégia	5.3	4.9	8
9	Belgium	4.9	4.6	9
10	Németalföld	4.8	4.2	10
11	Németország	4.2	4.0	11
12	Esztország	3.1	2.7	13
13	Danzig	3.0	2.8	12
14	Anglia és Északírország	2.1	1.9	14
15	Cseh-Szlovákország	1.2	1.2	15
16	Ausztria	1.1	1.1	16
17	Portugália	1.0	0.87	19
18	Irország	0.99	0.95	17
19	Lengyelország	0.78	0.80	20
20	Litvánia	0.76	0.72	22
21	Olaszország	0.75	0.75	21
22	Magyarország	0.55	0.53	23
23	Bulgária	0.53	0.51	24
24	Románia	0.35	0.31	25
25	Görögország	0.28	0.24	27
26	Albánia	0.04	0.04	28
—	Jugoszlávia	—	0.27	26
—	Spanyolország	—	0.91	18

Belgium:

Az 1936—37. költségvetési évben 803.395 dísztvíratot kezeltek az előbbi év 666.614 dísztvíratával szemben; az emelkedés 20·5 százalék (nálunk 27.193 darab volt, emelkedés 26·8%). Ebből 796.182 darab a belföldi, 7.213 darab pedig a külföldi forgalomra jut. A belföldiekből 23.004 darab részvét tvírat volt.

Képtávíró szolgálatot rendeztek be Cseh-Szlovákiával. Ezzel tízre emelkedett azoknak az országoknak a száma, amellyel Belgium képtávíró szolgálatot rendszeresített. Ezek az országok a következők: Németország, Ausztria, Vatikánváros, Dánia, Franciaország, Nagybritannia, Olaszország, Norvégia, Svédország és Cseh-Szlovákiával. Németalfölddel a képtávíró-forgalmat rövidesen szintén megnyitják.

A távíróforgalom az általános fellendülés következtében továbbra is javult. A belföldi forgalomban az előbbi költségvetési évvel szemben a többlet 189.742 távírat (+ 6·12%) (nálunk + 1·12%); a nemzetközi forgalomban a kiinduló és érkezett távíratforgalom emelkedése a következő:

a) európai forgalomban: 47.388 távírat (+ 2·30%),

b) európa kívüli forgalomban: 49.754 távírat (+ 11·47%) (nálunk a külföldre irányuló forgalom 7·31%-kal, a külföldről Magyarországra irányuló 2·72%-kal emelkedett).

Ezzel szemben a nemzetközi átmenő távíratforgalom Belgiumban 2.004 távírattal csökkent, ami 0·42%-os visszaesésnek felel meg (nálunk 45·32%-kal emelkedett).

Az előfizetőkkel távbeszélőn közvetített távíratok száma 2.653.678-ról 2.757.050-re emelkedett (nálunk: 522.162).

A távgépíró előfizetői szolgálat 1935. évtől van rendszeresítve. Ezeket az előfizetőket hogy egymásnak távíratokat adhasanak, a legközelebbi távbeszélő központtal külön áramkör köti össze. Az áramkör segítségével az összeköttetést ugyanúgy kell létesíteni, mint a távbeszélő hívásoknál. Az előfizetők száma 13. A belga előfizetők Nagybritannia és Németalföld hasonló előfizetőivel is összeköttetésbe léphetnek. A távgépíró szolgálatnak Dániára, Németországra és Svájcra való kiterjesztésével foglalkoznak. (Évi jel. 1936—37).

TÁVBESZÉLŐ.

Belgium.

Az 1935. október 28-án megnyitott pontos idő szolgálatot 1936 év november havában Anvers, Liège, Gand és Charleroi helységekre is kiterjesztették. A pontos idő után való érdeklődések napi száma a következőképen alakul:

Brüsszelben	12.000	(77.360 előfizetőből)
Anvers-ben	2.700	(29.278 ")
Liège-ben	2.000	(18.598 ")
Charleroi-ban	1.400	(9.829 ")
Gand-ban	800	(10.392 ")

Az ébresztő szolgálatot az előfizetők mindig gyakrabban veszik igénybe. Így például az 1936. év február hó 1700 ébresztésével szemben 1937. év február havában már 2800 ébresztést kértek.

A távol lévő előfizetők 1935. évben rendszeresített szolgálatát mindjobban megkedveli a közönség. A felvilágosításkérések az előbbi év havi 500 átlagszámáról 1100-ra emelkedtek, az üzenetek száma pedig 1000-ról 2350-re.

Legnagyobb az emelkedés a nemzetközi forgalomban. A beszélgetések száma elérte a 2.386.700 darabot, ami 8·56%-os emelkedésnek felel meg. A díjazott percek száma 11.971.163 volt, vagyis 9·48%-kal több, mint az előbbi költségvetési évben. Az ebből származó bevételek elérték a 31.487.292·98 frankot; ez az emelkedés 10·4 százaléknak felel meg. Az átmenő nemzetközi távbeszélő forgalom bevételé 19.750.000 frankra emelkedett, ami 29·74%-os emelkedést jelent. (Évijel 1936—37).

Belgium:

A távbeszélő előfizetők száma 263.230, emelkedés 6%; az előfizetői távbeszélő állomások száma 356.295, emelkedés 6·5 (nálunk 97.103; + 1·46%); a nyilvános távbeszélő állomások száma 1301, emelkedés 10·25% (nálunk 5.430; + 1·61%); a helyi beszélgetések száma 253.658.733, emelkedés 7·72% (nálunk 159.848.903; + 9·38%); helyközi beszélgetések száma 37.797.471, emelkedés 6·62% (nálunk 3.745.579; + 3·4%); a nemzetközi beszélgetések száma (kiinduló és érkezett együtt) 2.391.244, emelkedés 8·76% (nálunk 887.691; + 1·48%).

Dr. Teész Frigyes.

A Magyar Posta f. évi 2. számának 111—114. oldalain közölt 1936. évi európai távbeszélő statisztikai összehasonlító táblázatok folytatása.

V. Távbeszélgetések közül nemzetközi beszélgetés volt %-ban (beleértve a nemzetközi átmenő forgalmat is):

Sorrend 1936-ban	O r s z á g	1936	1935	Sorrend 1935-ben
1	Danzig	51	48.7	1
2	Magyarország	24	24	2
3	Ausztria	21.7	20.2	3
4	Irország	13.2	13.0	4
5	Luxemburg	11.5	10.7	6
6	Cseh-Szlovákország	10.1	10.8	5
7	Belgium	7.9	7.6	8
8	Románia	5.9	5.9	10
9	Lengyelország	5.8	5.9	9
10	Olaszország	5.3	5.1	13
11	Németalföld	5.2	5.7	11
12	Litvánia	4.9	5.3	12
13	Svájc	4.7	4.8	14
14	Görögország	2.8	2.7	16
15	Esztország	2.6	2.9	15
16	Bulgária	2.5	2.3	17
17	Norvégia	2.3	2.3	18
18	Svédország	1.9	1.9	19
19	Anglia és Északírország	1.7	1.6	21
20	Németország	1.5	1.6	20
21	Lettország	1.0	1.1	22
22	Portugália	1.0	0.96	24
23	Dánia	0.85	0.83	25
24	Izland	0.41	0.34	27
25	Finnország	0.36	0.39	26
—	Jugoszlávia	—	10.4	7
—	Spanyolország	—	1.1	23

VI. A helyi és távolsági beszélgetések apadása vagy emelkedése %-ban:

1	Görögország	+65.5	+134.7	1
2	Románia	+14.6	+ 15.0	3
3	Esztország	+13.9	+ 14.7	4
4	Albánia	+11.6	—	—
5	Magyarország	+ 9.2	+ 9.5	7
6	Anglia és Északírország	+ 8.7	+ 8.3	8
7	Belgium	+ 7.6	+ 11.9	6
8	Irország	+ 7.0	+ 5.4	14
9	Norvégia	+ 5.9	+ 5.5	13
10	Cseh-Szlovákország	+ 5.8	—	—
11	Svédország	+ 5.7	+ 6.0	11
12	Németország	+ 5.3	+ 6.3	10
13	Dánia	+ 3.7	+ 4.8	16
14	Danzig	+ 3.6	+ 3.2	17
15	Lettország	+ 3.5	+ 3.1	18
16	Litvánia	+ 1.6	+ 8.1	9
17	Luxemburg	+ 1.2	+ 5.5	12
18	Finnország	+ 0.96	+ 14.3	5
19	Lengyelország	+ 0.93	— 1.3	19
20	Svájc	— 0.46	+ 1.2	20
21	Portugália	—21.2	—	—
—	Jugoszlávia	—	+ 37.4	2
—	Spanyolország	—	+ 5.4	15

RADIÓ.

Belgium:

A működő rádió műsorelosztó központok (radio distribution) száma 25, előfizetőknek száma összesen 22.000. Négy köz-

pontnál az előfizetők száma meghaladja az 1500-at, egynél pedig a 3000-et.

Az 1936—37. költségvetési évben 27 új rádió amatőr adóengedélyt adtak ki; az amatőr adóengedélyek száma ezzel 213-ra emelkedett (nálunk összes számuk 77). (Évi jel. 1936—37). Dr. Teész Frigyes.

BÉLYEGHIREK.

Nouvelles philatéliques.

A feláras Szent István emlékbélyegek. Ez év első napján a Kettős Szent év tartamára forgalomba bocsátott Szent István bélyegeken kívül, az augusztusban tartandó nagybörszabású nemzeti ünnepségek idejére a m. kir. posta az ünnepségek rendezésével felmerülő költségek fedezésére szolgáló, 100%-os felárral, 6, 10, 16, 20, 32; 40 és 50 filléres bélyegeket magában foglaló 100.000 darab blokkot és ezenkívül ugyan- csak 100%-os felárral 100.000—100.000 darab 10 és 20 filléres bélyeget (rendes alakban) tervez kiadni.

E bélyegek tervrajzait a posta négy művész részére kiírt, szűkebbkörű pályázat útján szerzi be.

A pályázat határideje, amely alkalommal még csak vázlatokat és csak egy darab elkészített bélyegtervrajzot kellett benyújtani, folyó évi január hó 20-án járt le s a pályaművek elbírálása január 26-án történt.

A négy művész által benyújtott 33 darab pályamű, illetőleg vázlat közül a bíráló bizottság Diósy Antal festőművész alkotásainak ítélte oda a kítűzött díjat s így ő kap megbízást a végleges tervrajzok elkészítésére.

A díjat nyert pályaművek a következő jeleneteket ábrázolják:

Szent István, a hittérítő — A győzedelmes Szent István — Szent István ítélőszéke — Szent István udvara — Szent István családja — Szent István halála — Az Ország felajánlása.

A III. Országos Magyar Bélyegkiállítás alkalmi bélyegblokkja. A Magyar Bélyeggyűjtő Egyesületek Szövetsége folyó év május 21—29. napjain, az Eucharisztikus Kongresszus idején rendezi a III. Országos Magyar Bélyegkiállítást.

Erre az alkalomra a m. kir. posta a Szövetség kérelmére, a kiállítás sikerének előmozdítása céljából bélyegblokkot ad ki.

A blokk közepén az eredetitől eltérő színárnyalattal, a Szent István bélyegsorozat 20 filléres értéke, e fölött „III. Országos Magyar Bélyegkiállítás — Budapest”, alatta „az Eucharisztikus Kongresszus al-

kalmával, Szent István jubileumi évében 1938” felírás, jobbról és balról pedig az ország és a székesfőváros címerének rajza lesz látható.

Egy kis bélyegstatistika. A huszadik század eddig eltelt 38 évében évenként kiadott bélyegek darabszámáról összeállított grafikon igen érdekes képet mutat.

A jó békevilágban a földkerekség összes államaiban forgalomba bocsátott bélyegek darabszáma évenként 550—1300 között mozgott. Legalacsonyabb volt 1901-ben és legmagasabb 1914-ben.

A világháború tartama alatt természetesen a bélyegkiadások száma is csökkent, az 1916—18 években a 850 darabot sem érte el, hogy azután 1919-ben egyszerre 2500-on felüli magasságra emelkedjék s 1920-ban elérje a 2600-at is.

Ennek a nagy bélyegkiadási láznak alapoka a megszállás s új államok alakulása volt. Igen sok a felülnyomott bélyeg, amelyeket a megszálló hatalmak adtak ki a megszállott területeken talált előbbi bélyegek felhasználásával.

1921 év óta csökkent a bélyegkiadások száma, 1929-ben 1400-at sem érte el. 1930, 1935. években 1600—1800 között mozgott, 1936-ban ismét visszaesett 1458-ra.

Az elmúlt 1937 év azután ismét nagy számot hozott, a megjelent bélyegek száma 2.122 volt, amelynél több csak 1919—20 és 1922 években (2300) látott napvilágot.

664 darabbal több bélyeg került tehát 1937-ben kiadásra, mint 1936-ban.

A 2.122 darabból Európára 635 (1936-ban 447), Ázsiára 312 (224), Afrikára 420 (236), Amerikára 665 (502), Ausztráliára pedig 90 (49) esik.

Anglia adta ki a legtöbb bélyeget, számszerint 389 darabot. (A királyi pár koronázása.) Ebben a számban benne van a gyarmatok részére kiadott bélyegeké is. (Európa 24, Ázsia 118, Afrika 114, Amerika 79, Ausztrália 54.)

Anglia után Franciaország következik 296 darabbal; (Európa 35, Ázsia 65, Afrika 152, Amerika 29, Ausztrália 15).

Mindkét szám eléggé nagy, hiszen Európa többi államai összesen csak 688 darabot adtak ki s így csak 3 darabbal többet, mint Anglia és Franciaország együttvéve.

A m. kir. posta 1937-ben mindössze 8 darab új bélyeget bocsátott forgalomba: Az 1937 évi Budapesti Nemzetközi Vásár propagálására 2, 6, 10, 20, 32 és 40 filléres értékeket s az 1932 évben kiadott arcképesorozat kiegészítésére 5 (Kölcsey Ferenc) és 25 (Vörösmarty Mihály) filléres bélyegeket.

Az első bélyeg kiadása óta a világon

megjelent összes bélyegek száma ma már meghaladja a 70.000-et. (L'Echo de la Timbrologie 1009. számából.)

Mauritius bélyeg löfejen. Wejkerkben (Hollandia) az első Mauritius-bélyegek eddig ismeretlen példányát fedezték fel. Egy mészáros pár forintért megvásárolt egy bélyegekből összeállított, lovat ábrázoló képet. A ló feje bélyegből volt kiképezve, amelyről tüzetesebb vizsgálat után kiderült, hogy valódi sárگا 1 pennys Mauritius bélyeg. A bélyeg azután 8.000 forintért kelt el. (Pester Lloyd, Abendblatt 1938:25. számából).
Dr. Merza Gyula

HIREK.

Nouvelles.

A távközlés nagy férfainak arcképe. A távközlés nemzetközi egyesületének berni irodája Graham Bell Sándornak, a távbeszélő feltalálójának arcképét neves művésszel 600 példányban elkészíttette s a díszes papírosra nyomott, margóval együtt 23 × 18 cm nagyságú rézkarcot az érdeklődőknek vételre felkínálja. A megrendelések a „Bureau de l'Union Internationale des Télécommunications, Effingerstrasse No 1, à Berne (Suisse)“ címre küldendők, a portót és a csomagolást is magában foglaló

2.50 svájci frank eladási árnak megküldése mellett.

Az előző években kiadott és még néhány példányban rendelkezésre álló Morse- és Hughes-arcképek darabonként 2.50 sv. frankért ugyancsak megrendelhetők.

Hughes, Morse és Graham Bell Sándor arcképeit a jövő években más nagy, a távközlés fejlesztése terén kimagasló érdemeket szerzett férfiaknak az arcképei is követni fogják.

Könyvszemle.

Bibliographie.

Postás Szaknaptár (Közlekedési Szaknaptár). A magyar királyi posta alkalmazottainak tájékoztató könyve és névtára az 1938. évre. Szerkesztő: dr. Kovács József m. kir. postaigazgató. Negyvenkettedik évfolyam.

Ismét megjelent ez a szinte már nélkülözhetetlen segédkönyv, amely az ismeretek és tudnivalók gazdag tárházával segítségére van személyzetünknek.

A Postás Szaknaptár legújabb kötete is a hatalmas anyagot gondosan kiválogatva és lelkiismeretesen feldolgozva tárja az olvasó elé.

Előfizetési ára postaalkalmazottak részére 4 P 50 fillér. Megrendelhető a szerkesztőnél: Dr. Kovács József postaigazgatónál Budapest 112.

Postások Évkönyve. Szerkesztette dr. Lóky Zoltán m. kir. postatanácsos, az Országos Postás Zene- és Kultúr Egyesület

kultúrszakosztályának ügyv. igazgatója. XXXIII. évfolyam 1938. Kiadja az Országos Postás Zene- és Kultúr-Egyesület, Budapest.

Február elején jelent meg az Évkönyv legújabb kötete. Az új évkönyvben ismeretterjesztő cikkek, költemények, szépirodalmi művek, hasznos tudnivalók és cím-tár váltogatják egymást.

Szerkesztői üzenetek.

Keszthely. A másfélhavi érték cikk tartalék-készlet tárgyában tett javaslatában az igazgatóság illetékes állást foglalni, ennélfogva azt felettes igazgatóságához terjessze fel.

Budapest 741. A gyaníthatóan írógép-pel előállított nyomtatványnak a rendeltetési hivatalnál való kezelését illetőleg lásd a Magyar Posta 1936. évi 2. számában az „Elmélet—Gyakorlat“ cím alatt megjelent 6. sz. közleményt.

Kiadó: Dr. LŐRINCZY GABOR, m. kir. postatanácsos.

Fővárosi Nyomda Rt., Lovag u. 18. — Felelős v.: Duchon J.